

Finansdepartementet

Statsbudsjettet 2024

Trygg økonomisk styring i en urolig tid

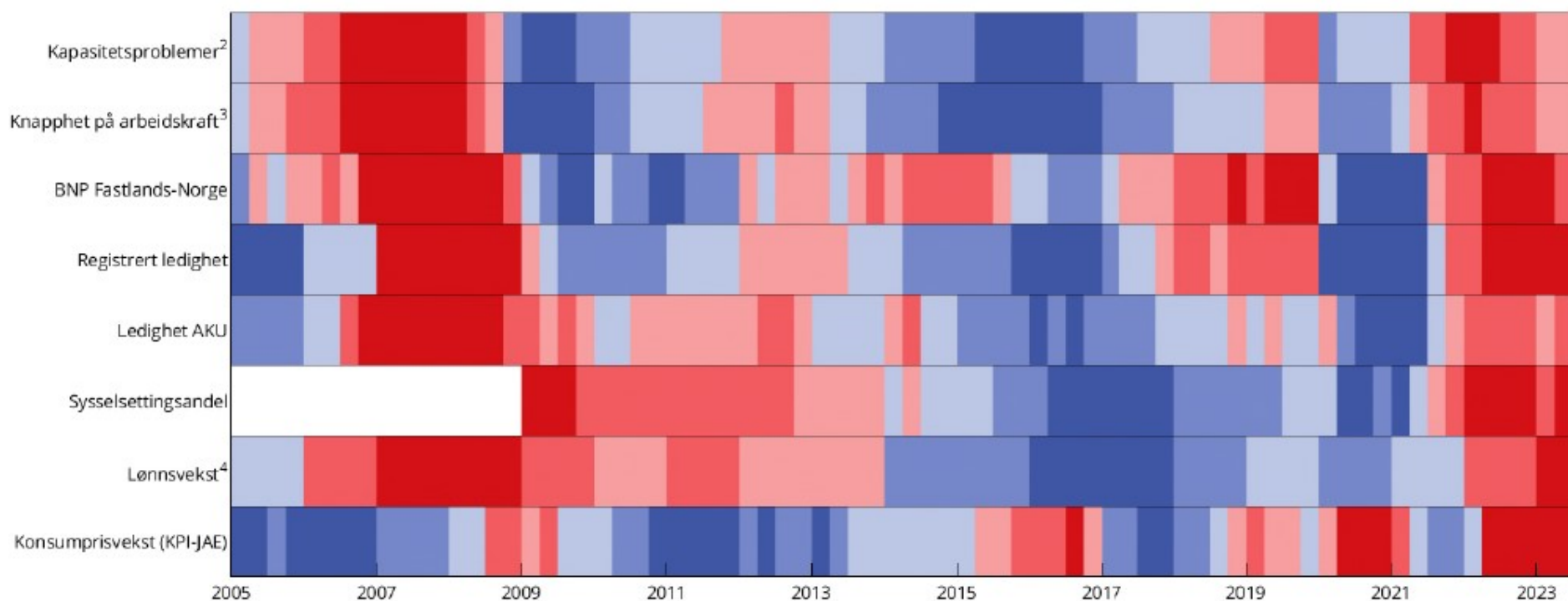

Finansdepartementet

Økonomiske utsikter

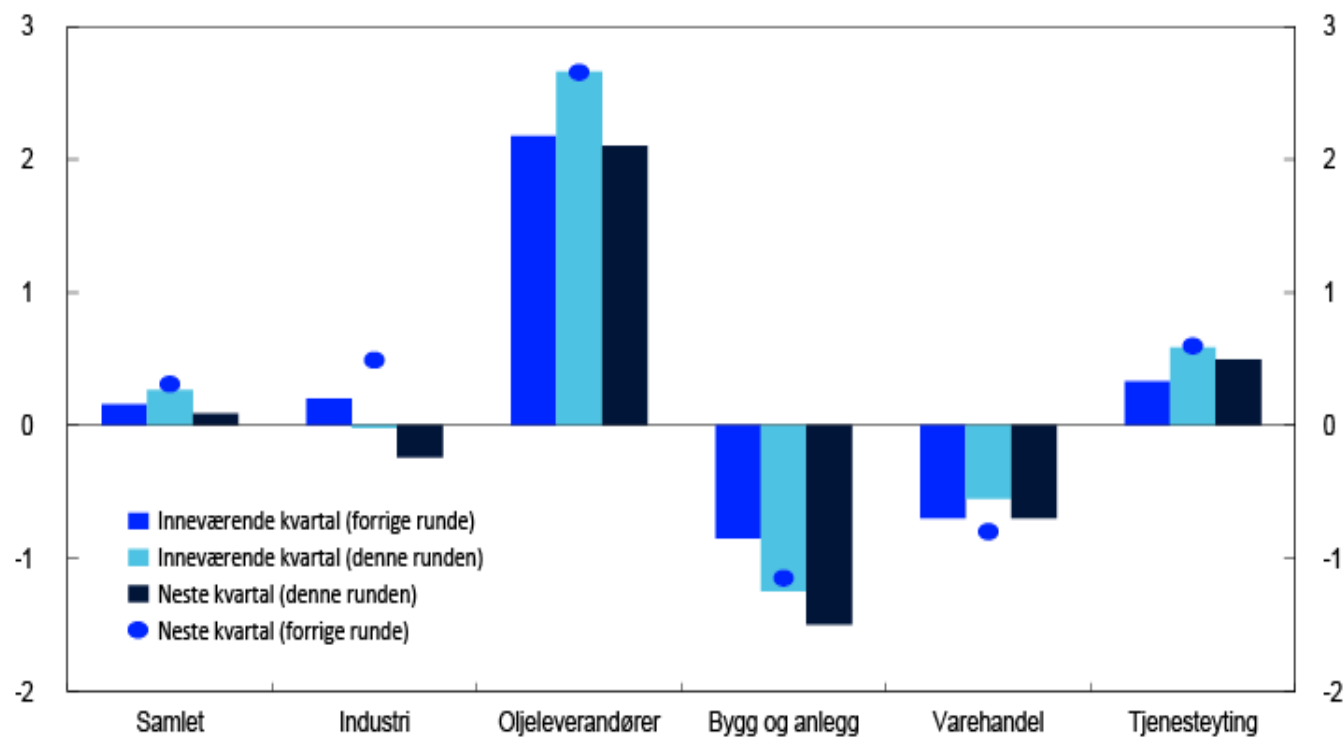
Høy kapasitetsutnyttelse i norsk økonomi

Utvalgte indikatorer for kapasitetsutnyttelsen i norsk økonomi. 1. kv. 2005–2. kv. 2023

Store næringsvise forskjeller

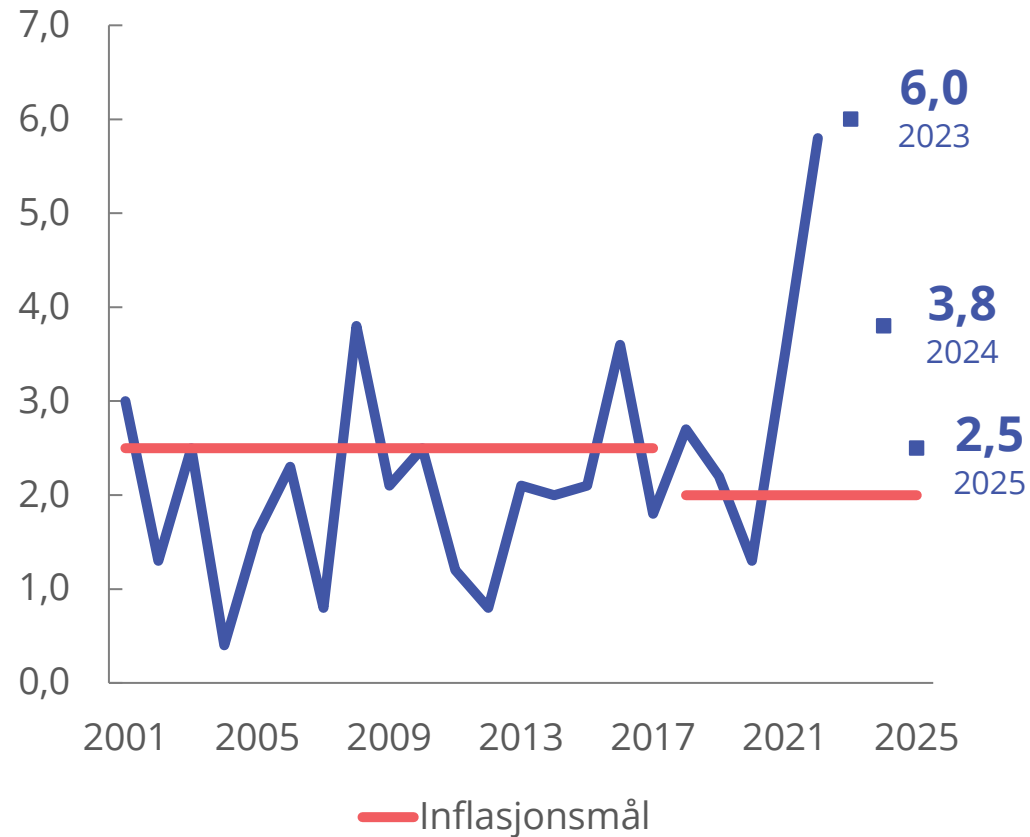
Produksjonsvekst. Annualisert. Prosent. Sesongjustert

Utsikter til myk landing

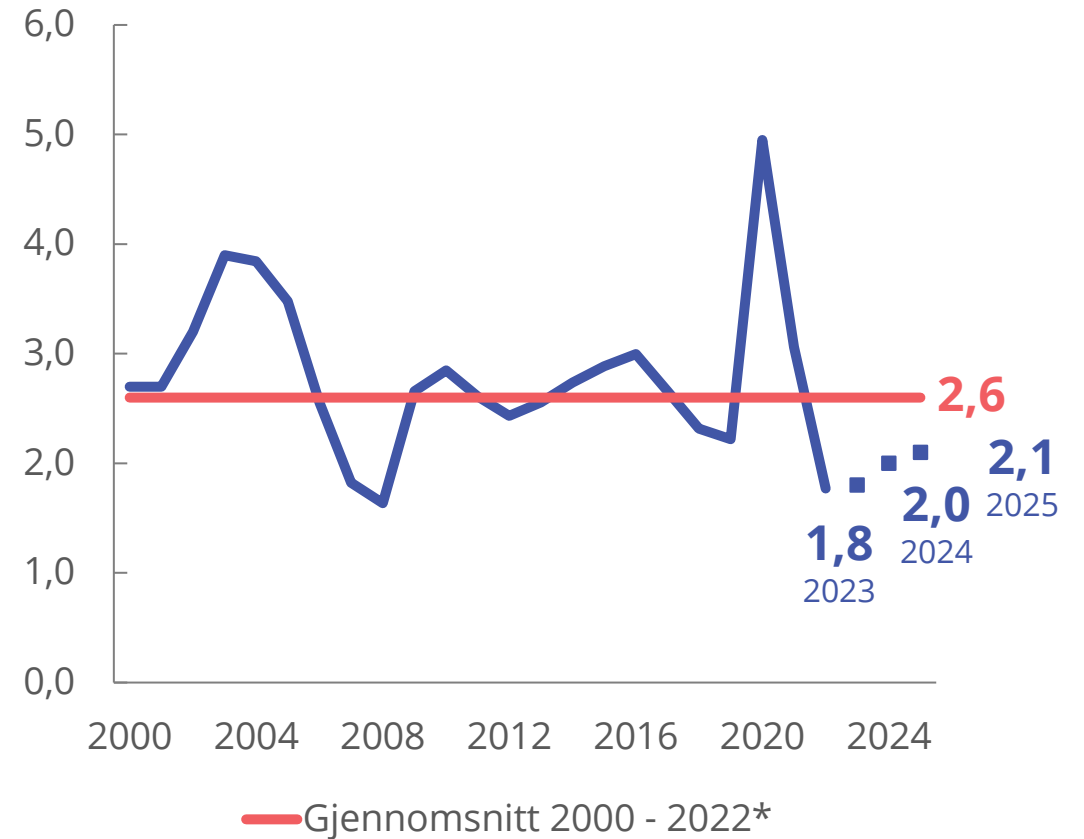
Utsikter til lavere inflasjon

Konsumpriser. Prosentvis endring fra foregående år
Anslag for 2023, 2024 og 2025

Ledigheten holder seg lav

Registrert helt ledige i prosent av arbeidsstyrken
Anslag for 2023, 2024 og 2025

* 2020 og 2021 er utelatt fra gjennomsnittet

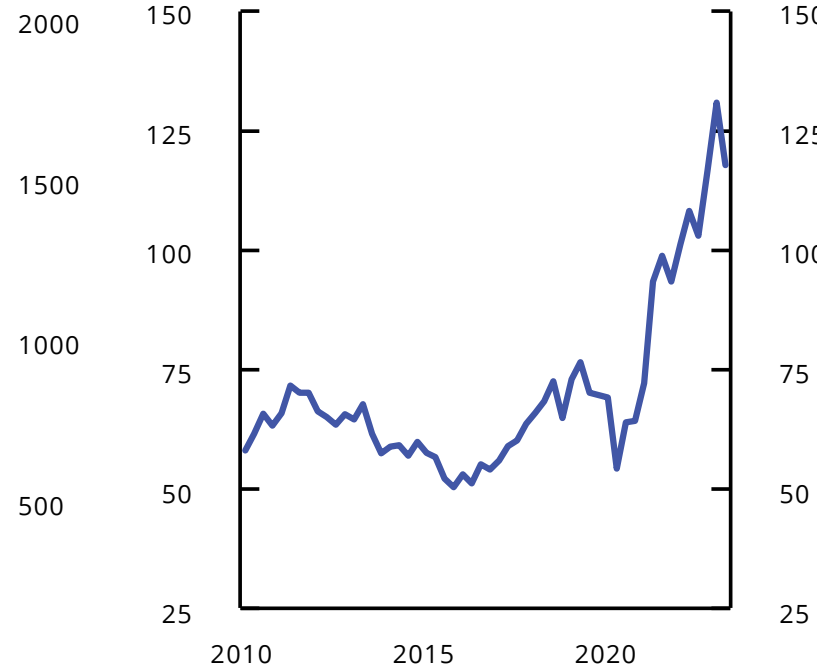

Høy etterspørsel etter arbeidskraft

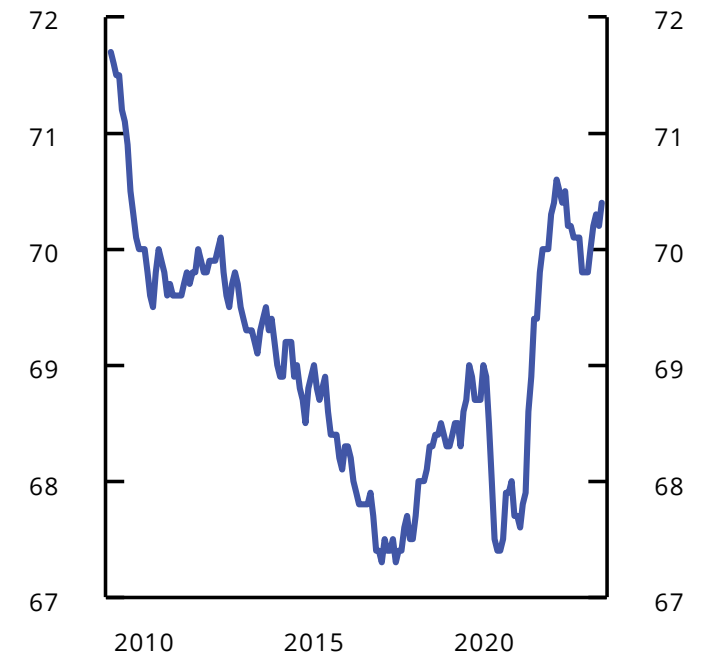
Tilgang på nye arbeidssøkere per virkedag. Sesongjustert

Beholdning av ledige stillinger. 1000 personer. Sesongjustert

Syssestingsandel (15-74 år).
Tremåneders glidende snitt. Sesongjustert

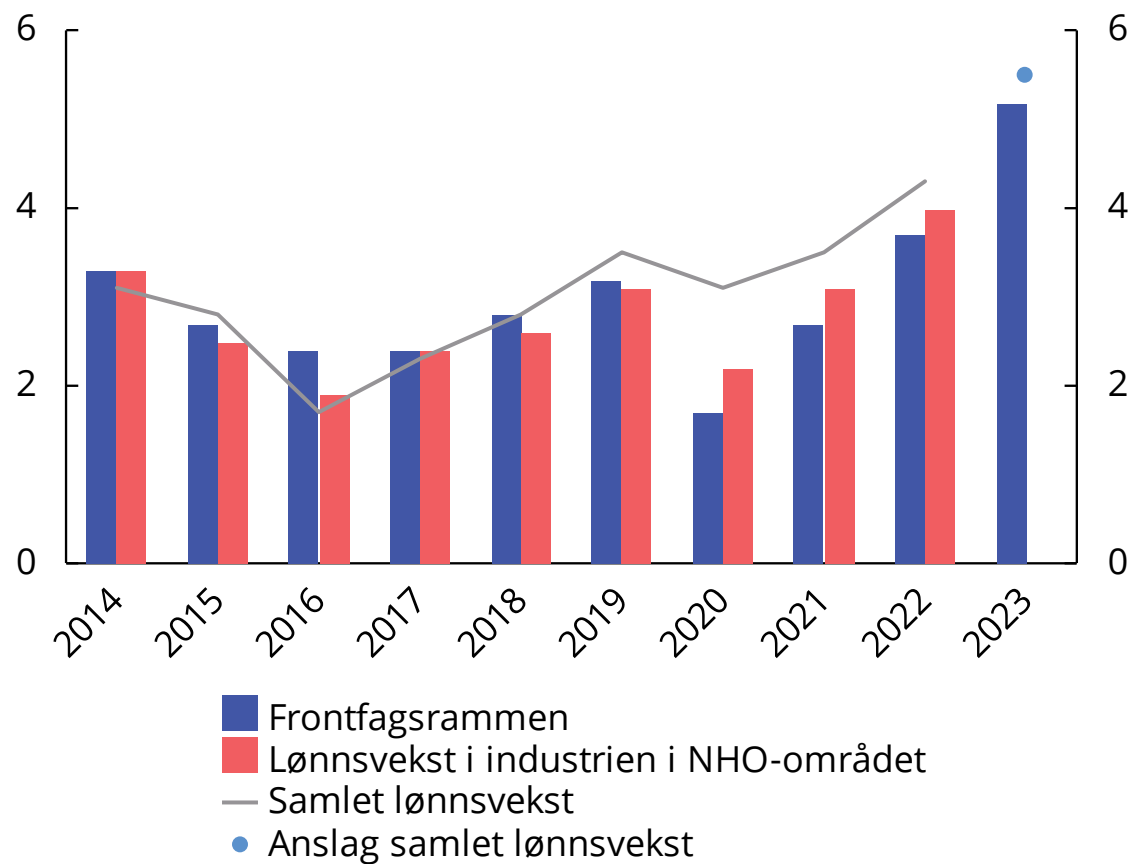

Kilder: SSB, Nav og Finansdepartementet.

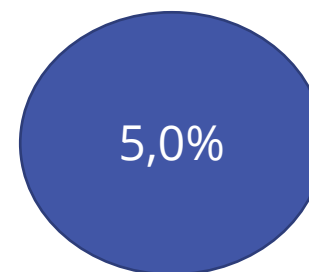

Høy lønnsvekst

Årslønn. Prosentvis endring fra foregående år

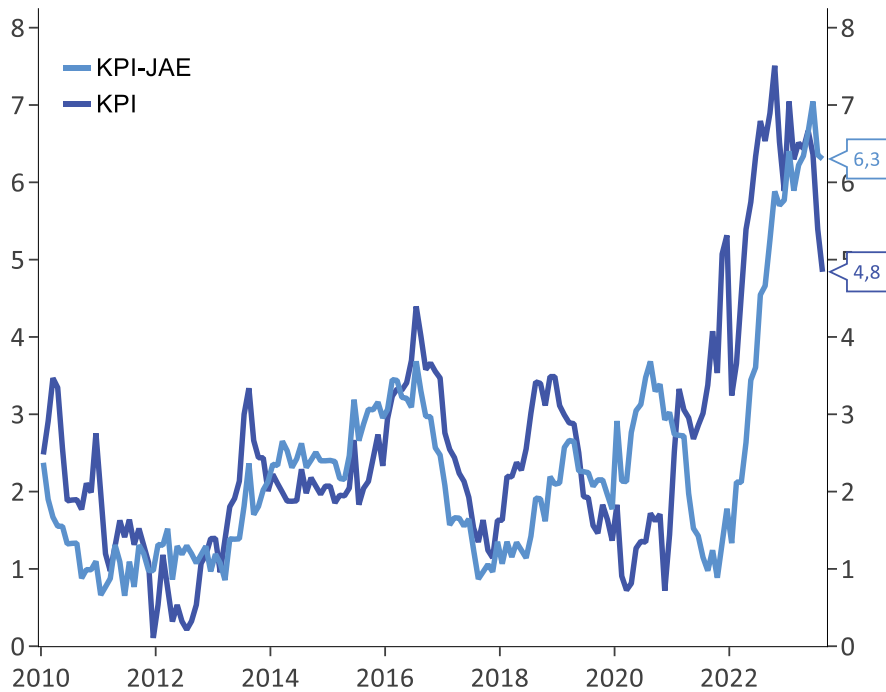

Partenes forventninger til lønnsvekst neste år

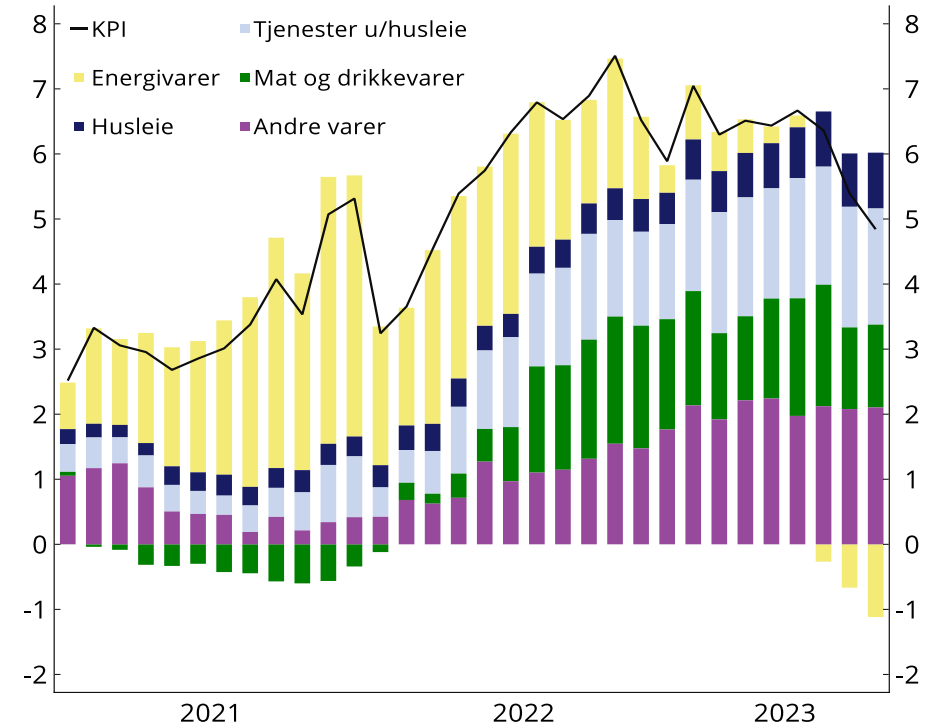

Høy prisvekst

Tolv månedersvekst i prosent

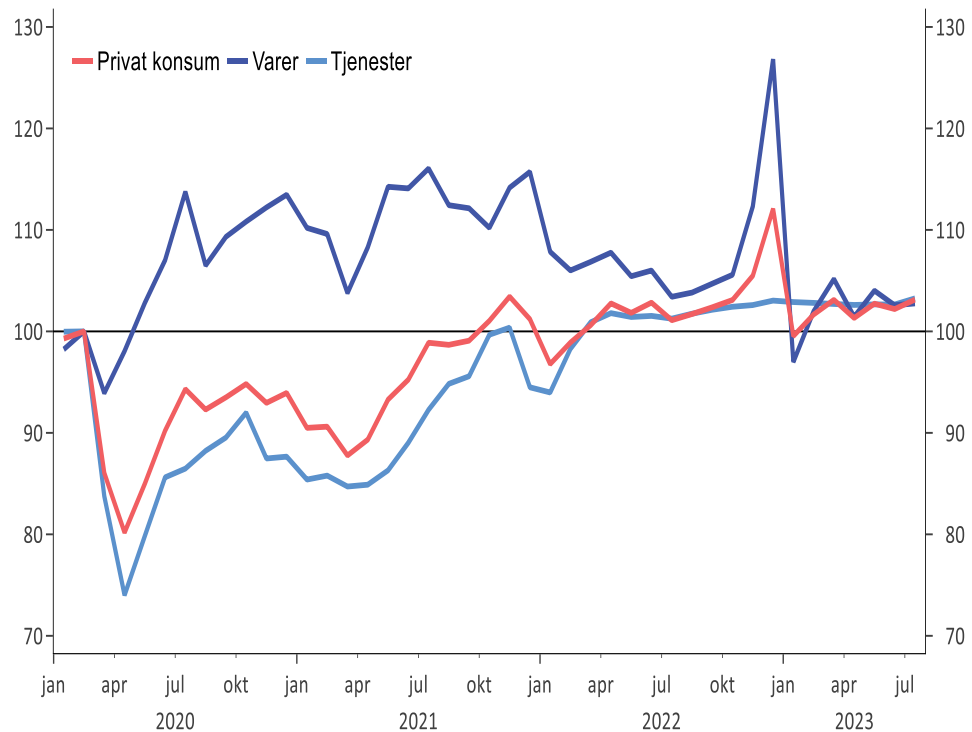
Bidrag til inflasjon

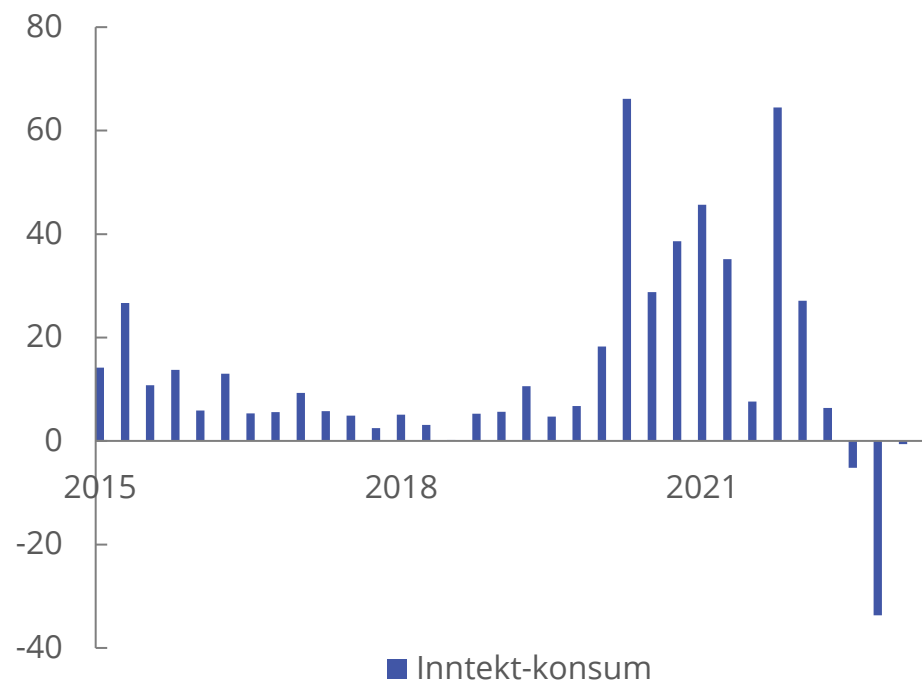

Hvor lenge vil forbruket holde seg oppe?

Privat konsum. Indeks. Faste priser.
Sesongjustert. Februar 2020=100

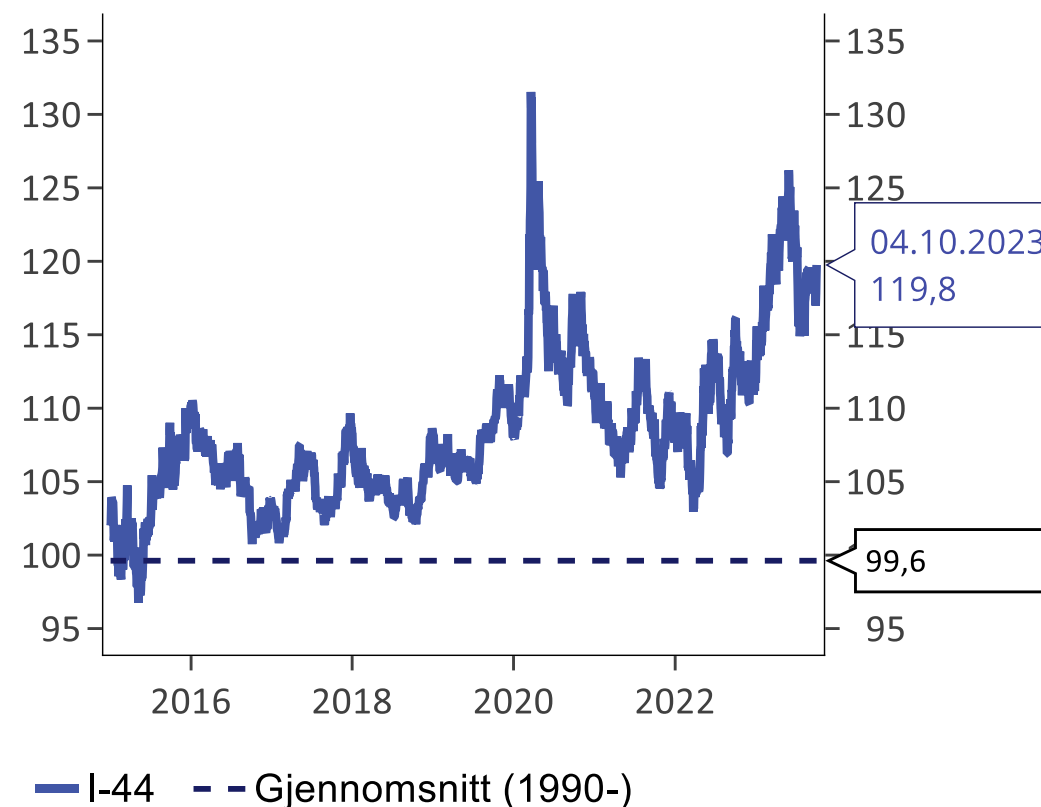

Husholdningenes inntekt fratrukket konsum.
Mrd. kr. Sesongjustert

Usikkerhet

- Husholdningenes tilpasning
- Kronekursen
- Utviklingen internasjonalt
- Risikoen for et brått tilbakeslag er redusert siden i fjor

Finansdepartementet

Budsjettpolitikken

Et budsjett for trygg økonomisk styring

Lavere prisvekst må til for å sikre folk en trygg økonomisk hverdag

Da kan ikke finanspolitikken motarbeide pengepolitikken

Vi skal stille opp for dem som rammes hardest av den høye prisstigningen

Hva mener vi med «å spille på lag»?

Ved moderate konjunkturutslag

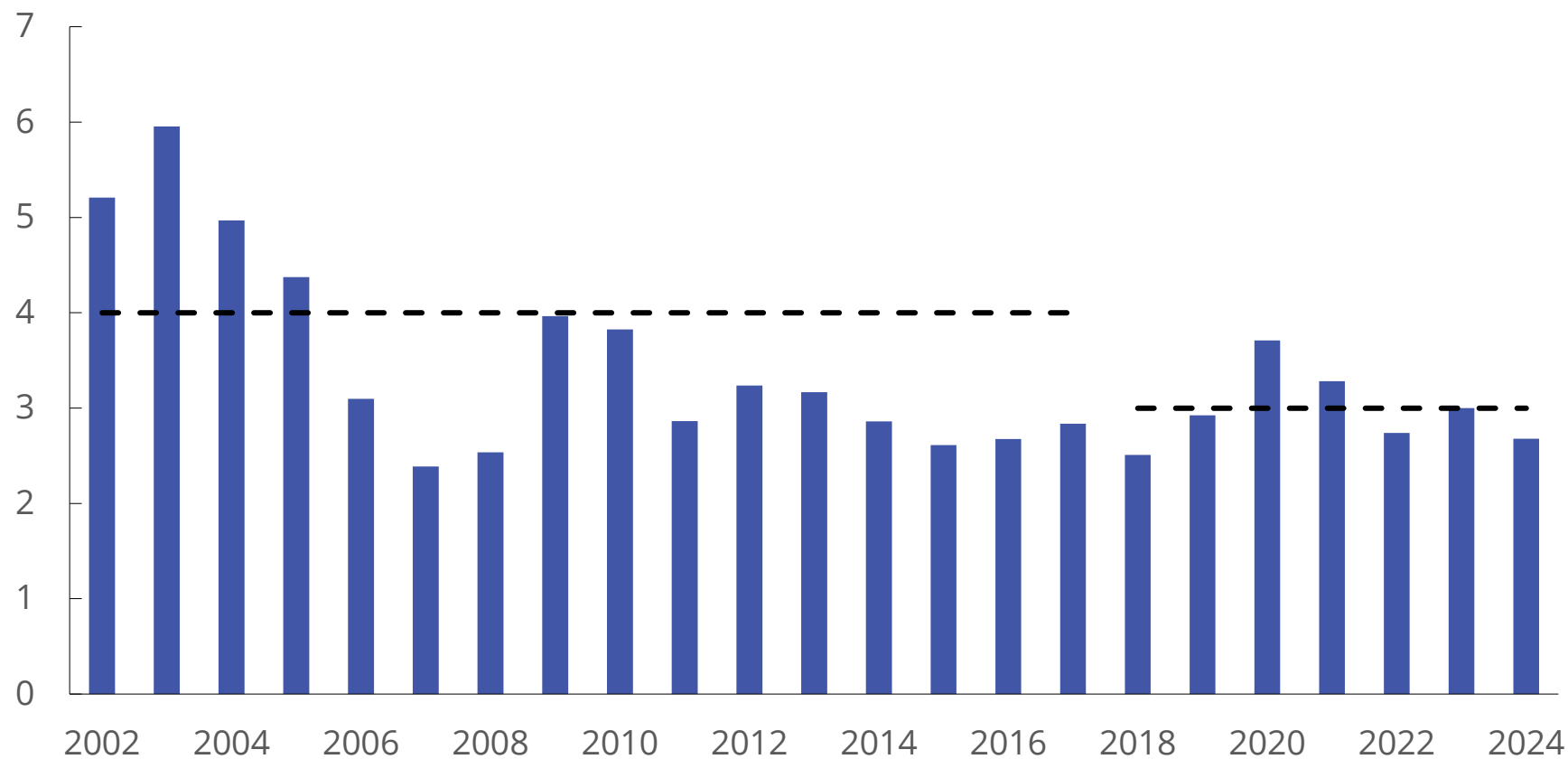
- Pengepolitikken best egnet til føre aktiv stabiliseringspolitikk
- For store ulemper knyttet til aktiv bruk av flere finanspolitiske instrumenter

Ved større konjunkturutslag

- Pengepolitikken kan være beskranket (begge veier)
- Ekstra kostbart hvis situasjonen får vedvare
- Da bør finanspolitikken supplere pengepolitikken

Bruken av fondsmidler er godt under 3 pst.

Prosent av fondskapitalen

Fonds-
uttak
2,7%

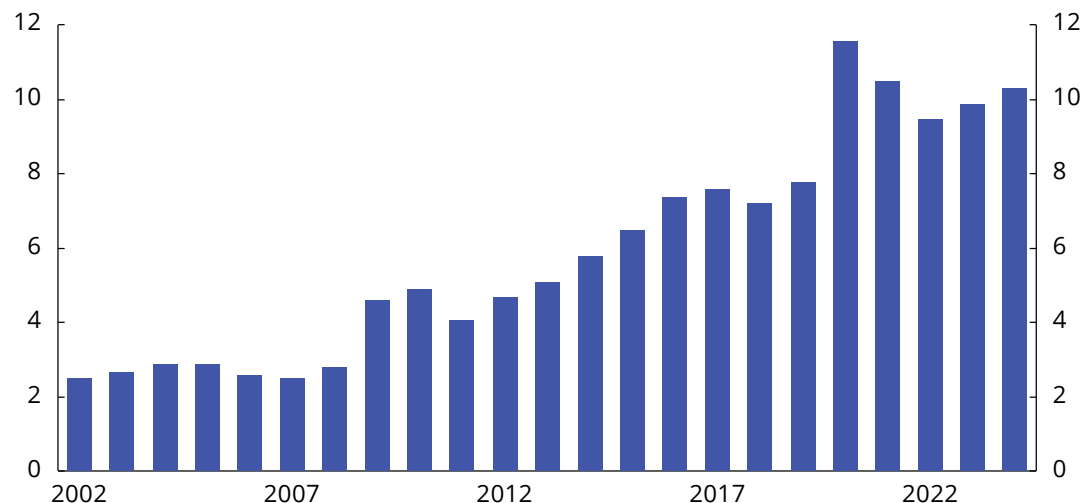
Budsjett-
impuls
0,4%

Effekt
på økonomien
**0,0-
0,1%**

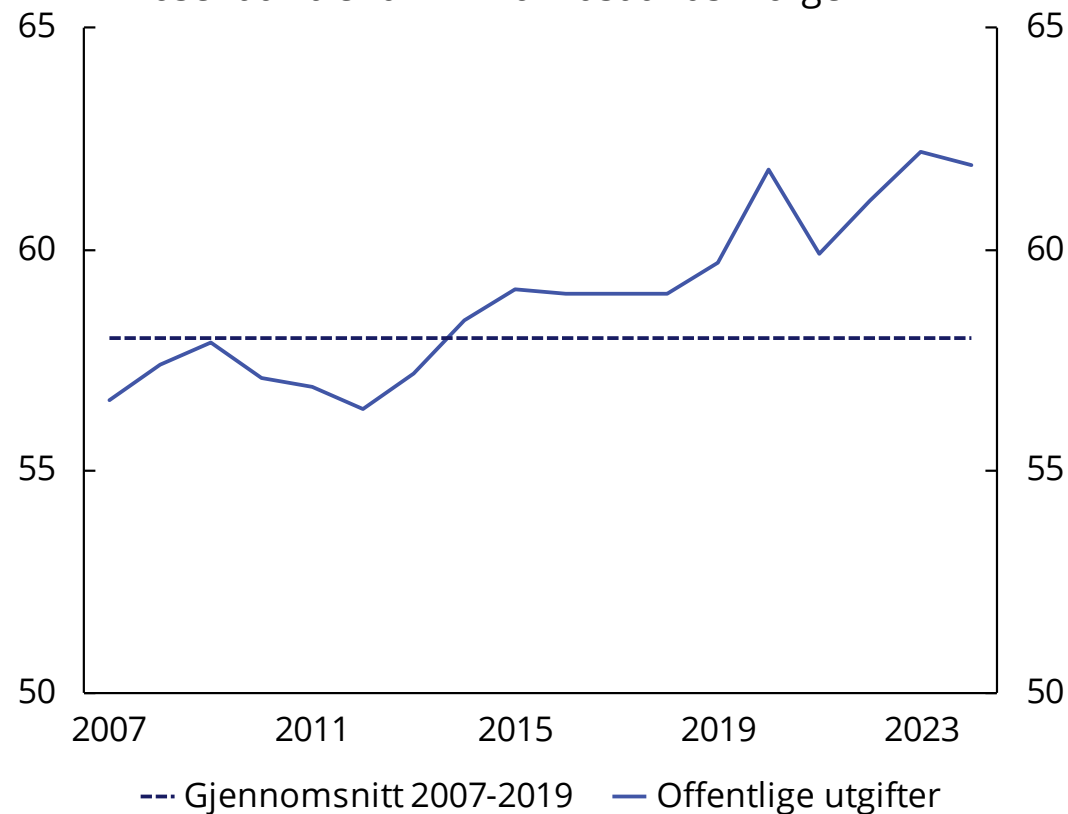

Økt bruk av fondsmidler, litt lavere utgiftsandel

Strukturelt oljekorrigert underskudd
Prosent av trend-BNP for Fastlands-Norge

Utgifter i offentlig forvaltning
Prosent av trend-BNP for Fastlands-Norge

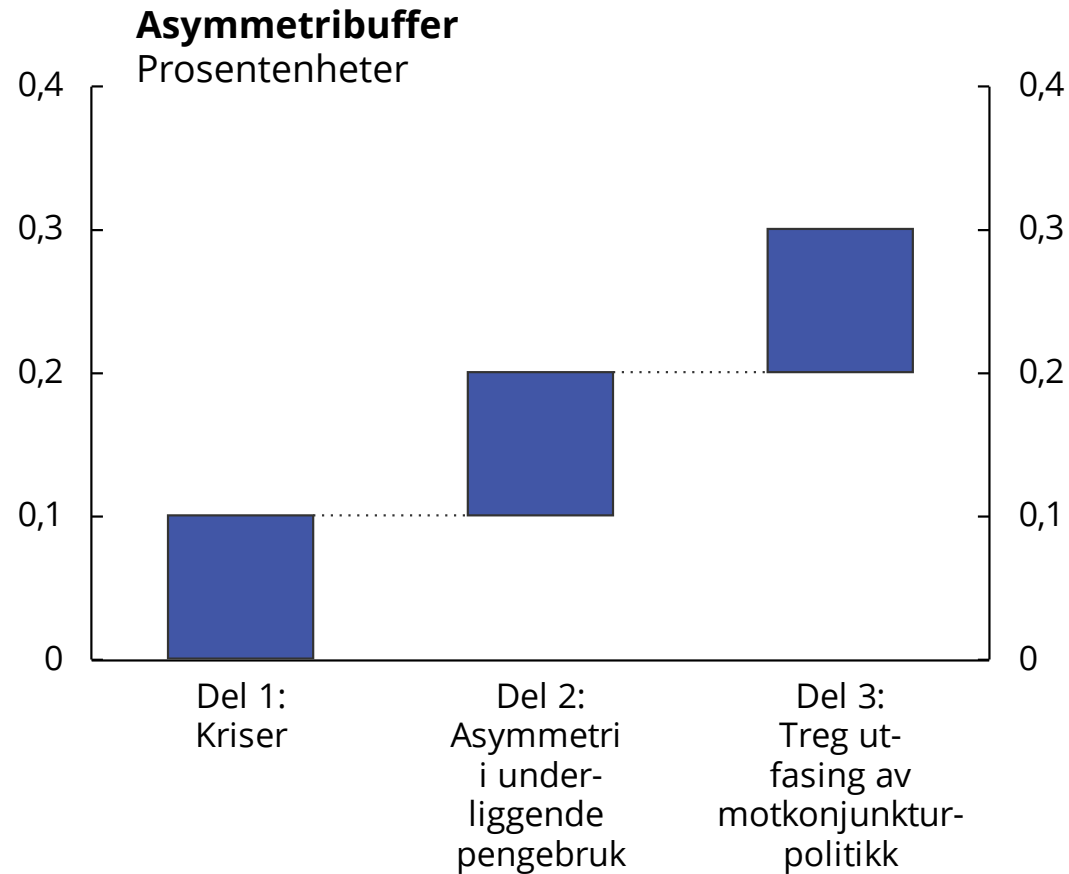

Budsjetteffektberegningene fra KVARTS og NORA

	Virksomheter på fastlands-BNP i pst.			
	2022	2023	2024	2025
Budsjettopplegget for 2022	0,3-0,5	0,1-0,3	0,1-0,3	0,0-0,2
Budsjettopplegget for 2023		0,3	0,2-0,4	0,2-0,5
Budsjettopplegget for 2024			0,0-0,1	0,0-0,1
2022–2024 samlet	0,3-0,5	0,4-0,6	0,4-0,6	0,3-0,7

Hvor langt under 3 pst. bør vi ligge i normale tider?

- 1) Kriser er i sin natur asymmetriske
– *matches ikke av tilsvarende oppturer*
- 2) Asymmetrisk tilpasning til endret fondsverdi
– *vanskeligere å redusere enn å øke oljepengebruken*
- 3) Treg utfasing av motkonjunkturpolitikk
– *tar lenger tid å få underskuddet ned etter en krise enn å øke det når krisen oppstår*

Statsbudsjettet 2024 - noen kommentarer

Inflasjon i sentrum - men hva med produktivitet?

«*Fortsatt høy prisstigning er nå den største utfordringen i den økonomiske politikken*»

- **Jeg er fullstendig uenig!!**
  - Produktivitet er utfordring nummer 1! (og 2 og 3...)
    - ... i den vide forstand - produktivitet per innbygger i arbeidsdyktig alder
- I tillegg: Inflasjon er *sentralbankens* hovedjobb
- Finanspolitikken hovedjobb er effektive velferdstjenester og politisk ønsket omfordeling til lavest mulig kostnad
  - Legge til rette for produktivitet
  - Unngå unødvendig høye skattekiler

Inflasjon i sentrum - men hva med produktivitet?

«Fortsatt høy prisstigning er nå den største utfordringen i den økonomiske politikken»

- **Jeg er fullstendig uenig!!**
  - Produktivitet er utfordring nummer 1! (og 2 og 3...)
    - ... i den vide forstand - produktivitet per innbygger i arbeidsdyktig alder
- Hvis man er så opptatt av inflasjon, hvorfor ikke fokusere mer på effektivitet?
  - Få ned marginalkostnader, så bekjemper du inflasjon
  - Eksempel: Arbeidsgiveravgiften
    - Skuffende at den er bevart
    - Utfasingen er minimal når du inflasjonsjustererer (innslag på 850 istedenfor 790)

Oljepakken og grønn næringsstøtte i budsjettet

Hvor ser man effektene av oljepakken fra 2020 i budsjettet?

- Dette er et genuint spørsmål
- Bakgrunn: Oljekorrigerende av budsjettunderskuddet justerer vekk provenyeffekter fra endring i oljeskatt - prinsipielt uheldig fordi hele poenget med korrigerende er å synliggjøre den aktive/diskresjonære finanspolitikken

Hva planlegges egentlig av grønn og eksportorientert næringsstøtte?

- En del rare setninger om å subsidiere for å skape lønnsomhet - men jeg klarte ikke å finne hvor dyrt dette blir
  - Dette er økonomisk tullball, derfor jeg blir litt bekymret
- Hvor mye skal man bruke på å subsidiere eksport?
- Hvor mye skal man bruke på grønne næringsstøttinger?

Synliggjøring av statens avtrykk i norsk økonomi

Kan man i større grad synliggjøre statens avtrykk i norsk økonomi?

- Standardtallene «budsjettimpuls» og «% SOKB» er i realiteten svært abstrakte størrelser
  - Krever trendberegninger og strukturkorrigeringer
  - Få skjønner virkelig hva dette er
- Forslag (mye er i dokumentene allerede, men ca ingen i avisen får dem med seg):
  - **Offentlige utgifters andel av BNP**
    - 62% i 2024, ifølge budsjettet - et svært informativt tall!?!
  - **Offentlig sysselsetting** som andel av arbeidsstyrken
  - **Gjennomsnittlig skatterate** (skatteinntekter delt på BNP etc)
  - Andel av offentlige utgifter som er «rettigheter» - irreversible
  - Hva tilsvrer **oljepengebruken i form av underskudd på handelsbalansen**

Budsjettet 2024

- Finans opptatt av at budsjettet skal bidra til å motvirke svingninger i økonomien
- Budsjettimpuls på 0.4
- Pga sammensetningen av inntekter/utgifter argumenterer Finans for at budsjettet virker relativt nøytralt på økonomien
- Dermed kan pengebruken *i et konjunkturperspektiv* virke rimelig fornuftig gitt relativt svak vekst i økonomien men høy inflasjon. (komme tilbake til langsiktige perspektiv ved neste Perspektivmelding)

Oljepengebruk

- 2.7 prosent av fondet.
  - I tråd med asymmetri-buffer (kan endre seg hvis fondet faller i verdi)
- Bør utvalget se mer på utformingen av asymmetri-bufferen?
  - 1 Ivaretar en slik buffer hensynet bak utvalgets kontantstrøm-forslag?
  - 2 se mer på beregningene bak 2.7
  - 3 tenke på hvor mye ekstra reserver vi bør ha (i kr/i forhold til str på økonomien)?
- Stor usikkerhet rundt fremtidige sjokk: hvordan er vår evne til å omstille økonomien?
  - utdanning
  - innvandring/hva slags
  - produktivitetsvekst
  - det grønne skiftet (næringspolitikk)
  - utforming av stønader
  - utforming av skatter

Skattesystemet

Hurdalsplattformen legger vekt på å føre en forutsigbar og ansvarlig skattepolitikk overfor næringslivet

Midlertidige skatteøkninger vedtatt i 2023-budsjettet:

- Høyprisbidraget
  - *For å omfordele mer av de ekstraordinært høye inntektene fra kraftproduksjon i deler av landet ble det innført et høyprisbidrag på vannkraft og vindkraft i 2023-budsjettet*
  - Avvikle høyprisbidraget fra 1. okt 2023.
- Ekstra arbeidsgiveravgift
  - *Et situasjonstilpasset tiltak som følge av et stramt arbeidsmarked og ekstraordinært store utgifter i 2023-budsjettet*
  - Innslagspunktet økes fra 750 000 til 850 000.
  - Anslått provenytap 1,8 mrd påløpt (gjenstår vel 6 mrd)

Skattesystemet: grunnrenteskatt

Grunnrenteskatt på vindkraft fom. inntektsår 2024

- *Regjeringen mener tiden er inne for å innføre grunnrenteskatt på landbasert vindkraft. Det er bedre å innføre grunnrenteskatt nå, med romslige overgangsordninger for anlegg som allerede er bygd ut, fremfor å vente til et senere tidspunkt etter at næringen er blitt mer moden og det kan bli mer krevende å innføre grunnrenteskatt (viser videre til Sakteutvalgets utredning NOU 2022:20)*
- Effektiv skattesats på 35%.

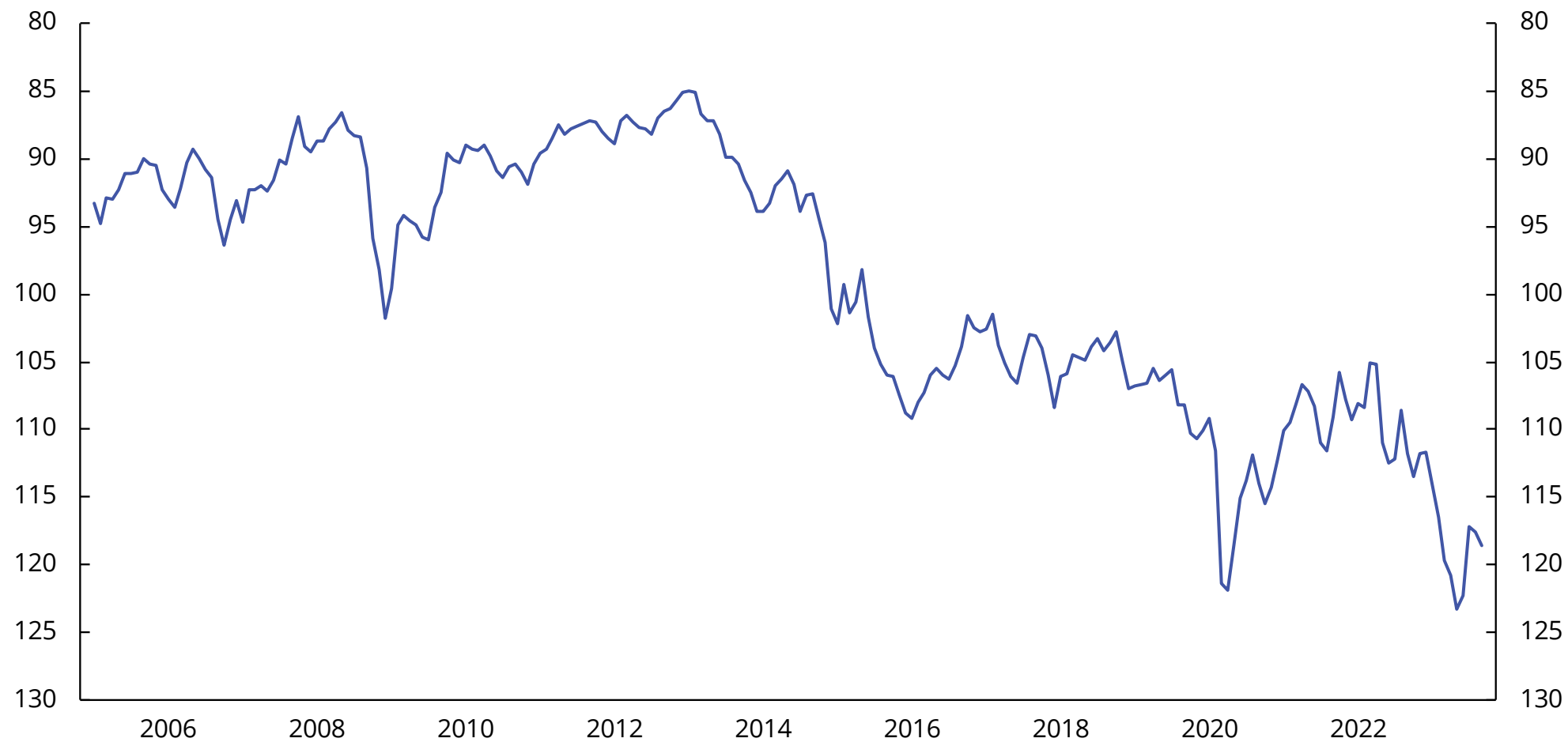
Skattesatsen på havbruk satt ned fra 35 til 25. Vannkraft 45%, petroleum 72%.

Finansdepartementet

Virkninger av svakere kronkurs på norsk økonomi

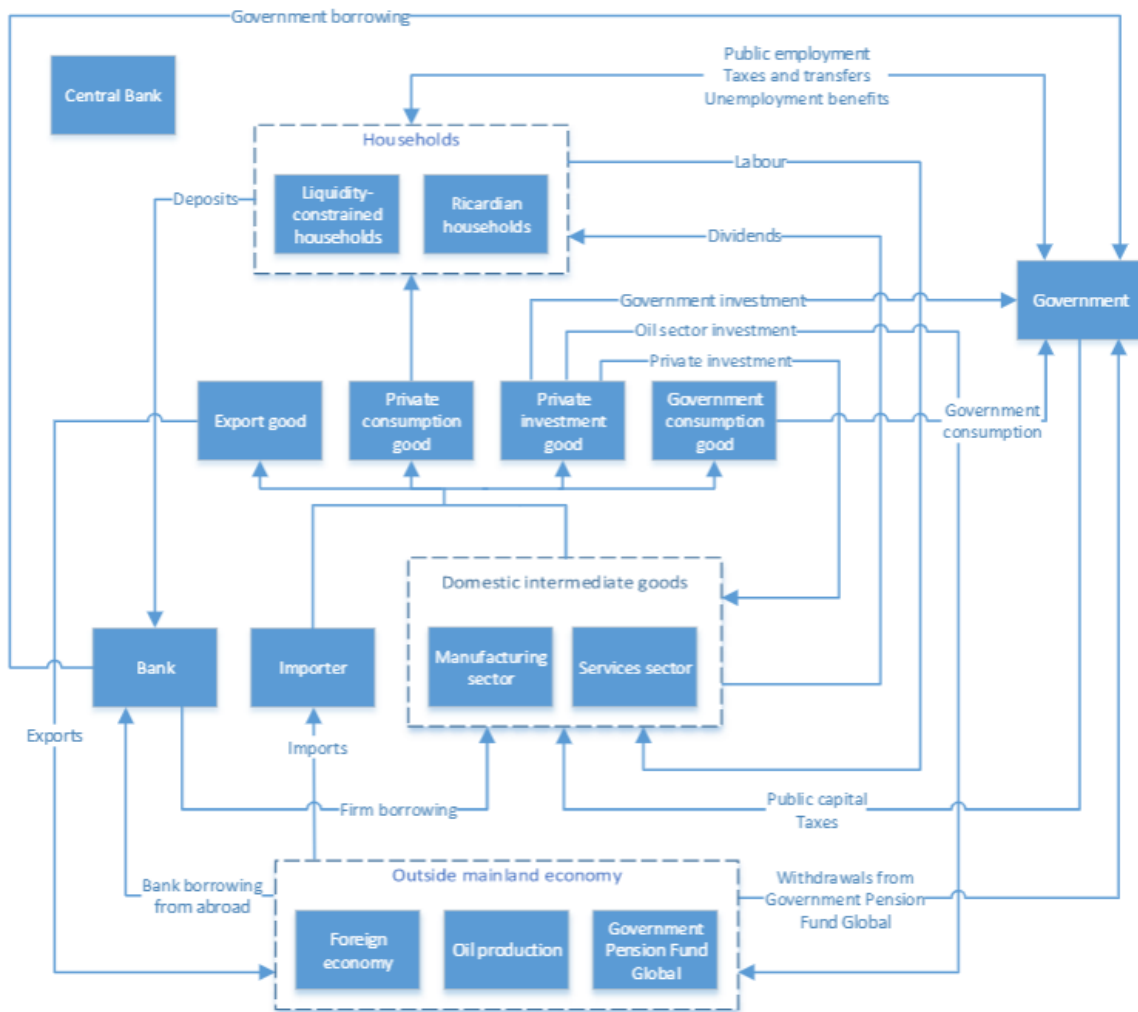
Importveid valutakursindeks

Øvelse i NB24: Kronekurs sjokk i NORA

- To-delt motivasjon
  - Makrofortellingen: hva gjør svakere krone med norsk økonomi
  - Statsfinansene: svak krone løfter verdien av SPU i norske kroner, men hva mer?

Et overblikk over NORA

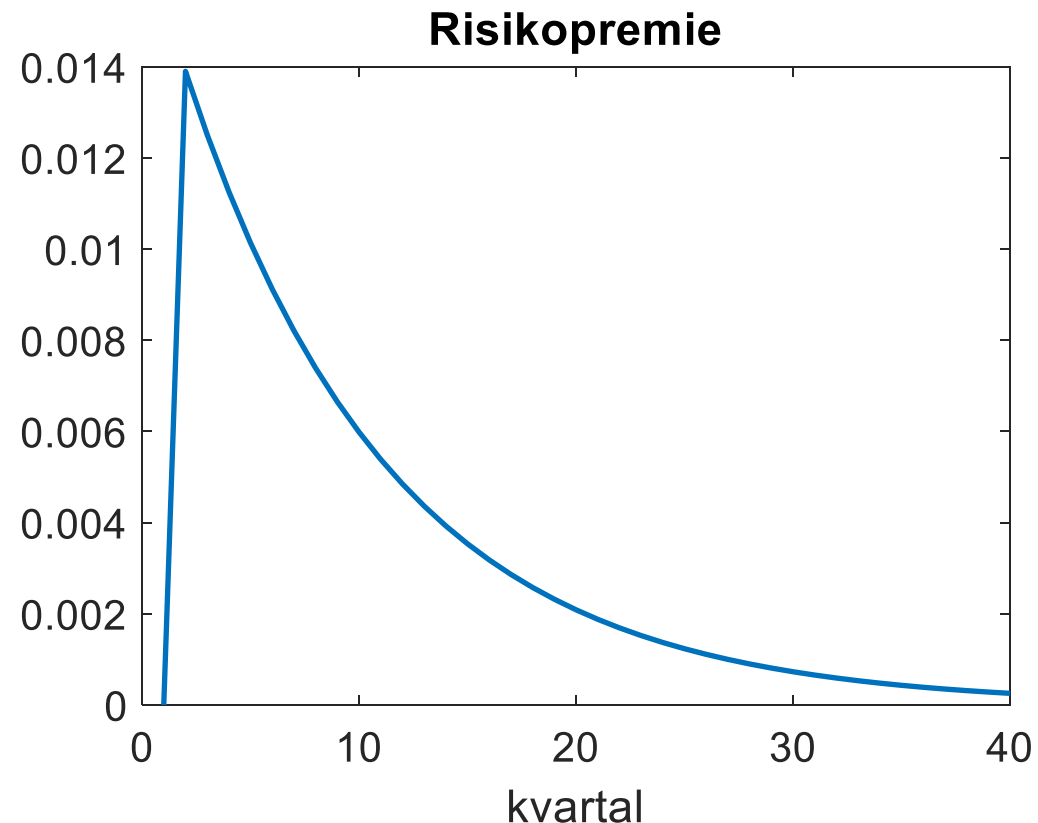
- NORA beskriver den norske fastlandsøkonomien
  - Koblinger med «utlandet» gjennom eksport/import, oljeinvesteringer, lån fra utenlandske banker, og bruk av oljepenger
- To typer husholdninger for å overkomme «ricardiansk ekvivalens»
- Bedriftssektoren delt inn i en konkurranseutsatt (K) og en skjermet (S) sektor
- Bedrifter bruker innsatsvarer fra K- og S-sektor og importerte varer til å produsere fire varer
- Bedrifter finansierer sine investeringer med gjeld og egenkapital
- Staten krever inn skatter og bruker oljepenger for å finansiere offentlige utgifter, herunder offentlig sysselsetting
- Sentralbanken setter renten

Lønnsdannelsen er basert på frontfagsmodellen

- Lønnsdannelsen er modellert som en Nash-forhandlinger mellom partene:
- Fagforeningenes pay-off:
  - Øker med reallønn (før skatt)
  - Godtar lavere lønn ved høy ledighet
- Arbeidsgiveres pay-off:
  - Øker med profitten i k-sektor
  - Profitten målt i kroner øker med valutasvekkelse

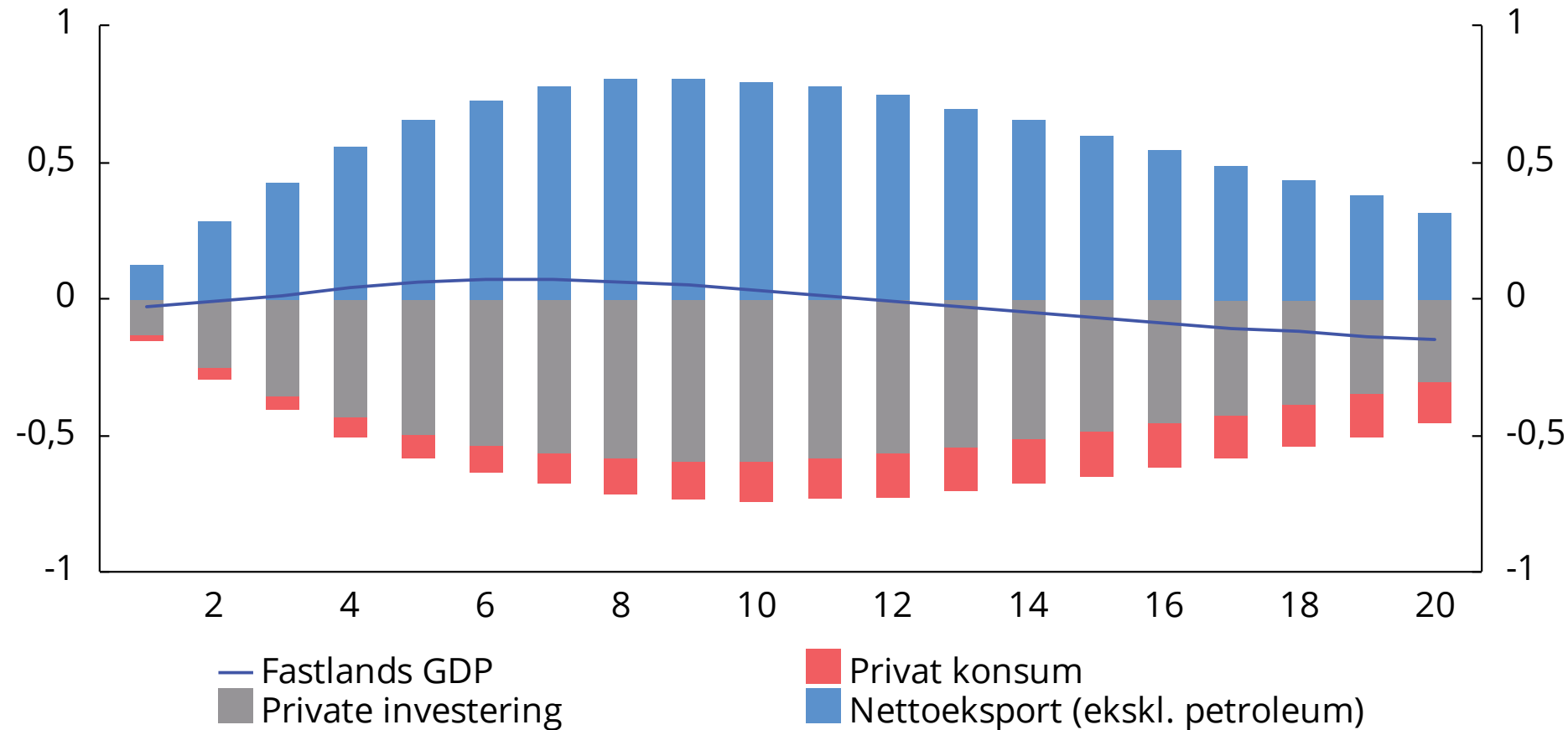
Risikopremiesjokk i NORA

- I NORA bestemmes valutakursen av udekket renteparitet
- Utviklingen i valutakursen avhenger av realrentedifferansen og risikopremien
- For å skape en kronesvekkelse sjokker vi risikopremien

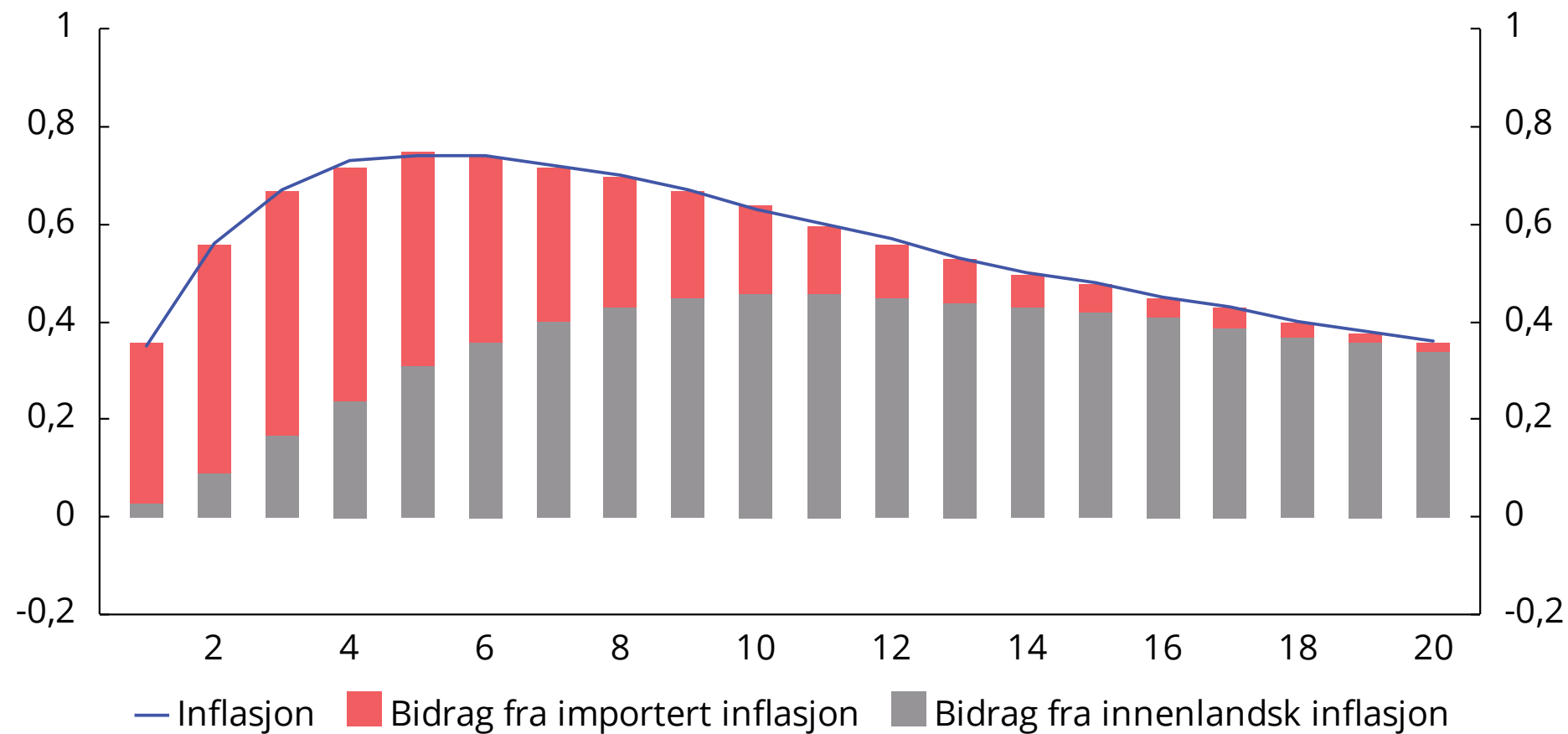

Nær nøytral effekt på BNP, men store sammensetningseffekter

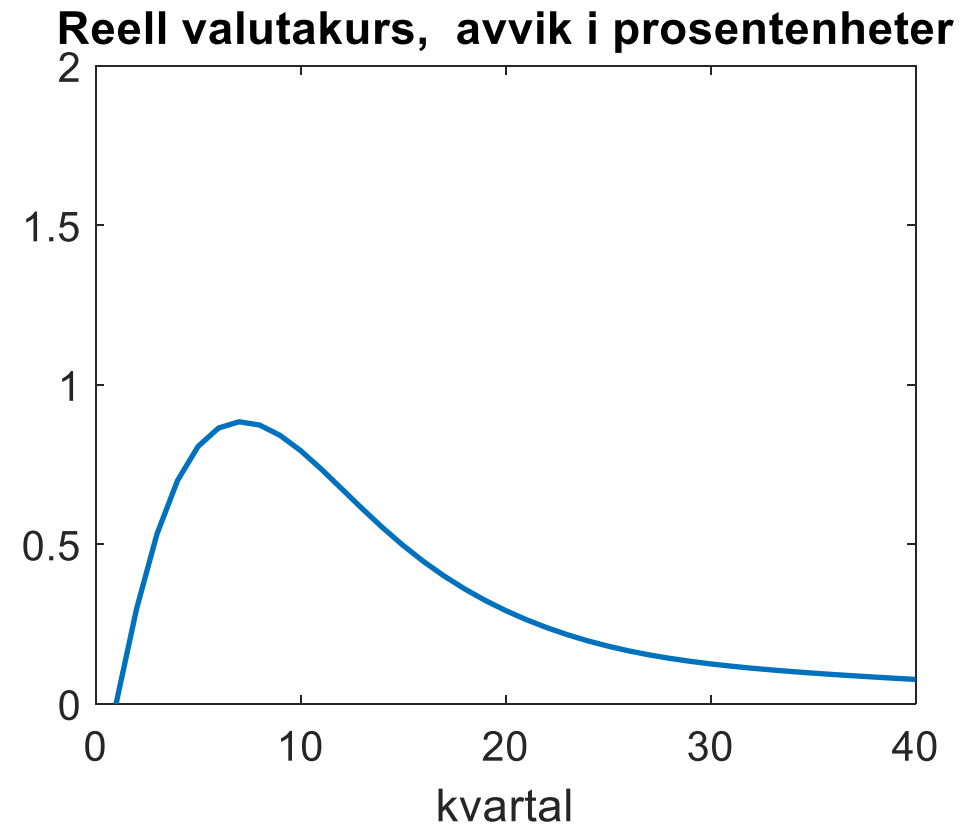
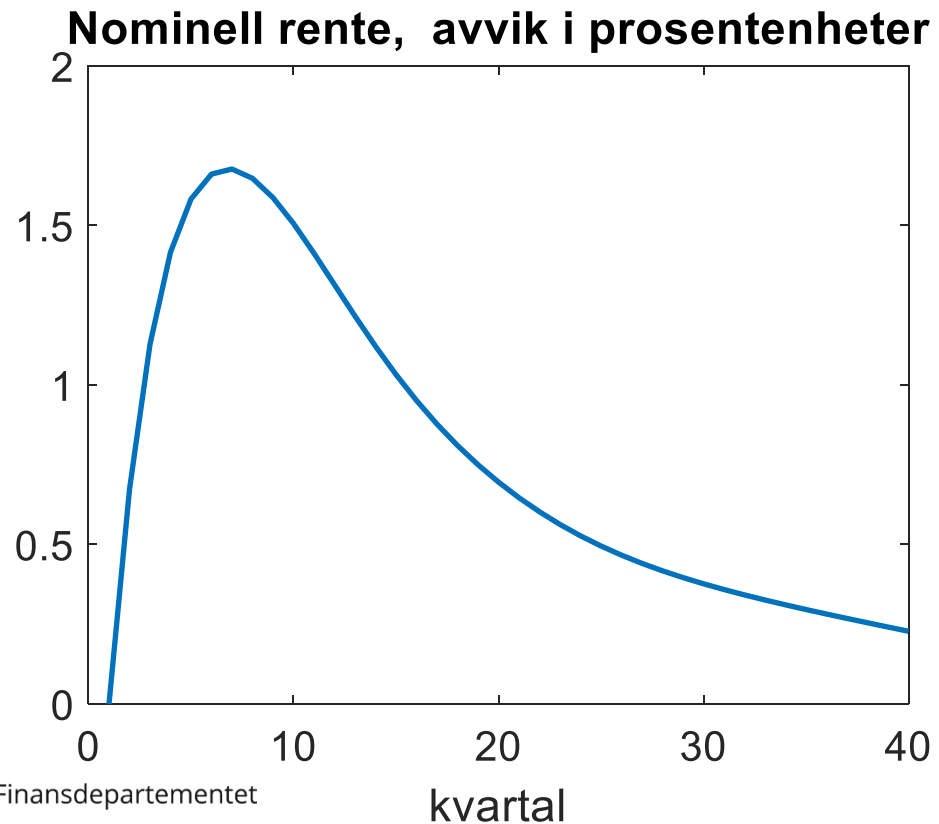

Svakere krone løfter prisveksten

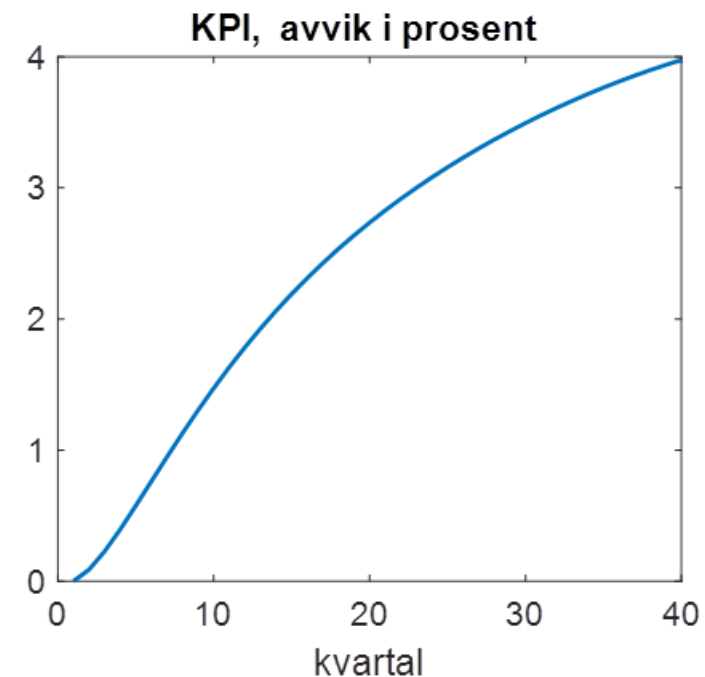
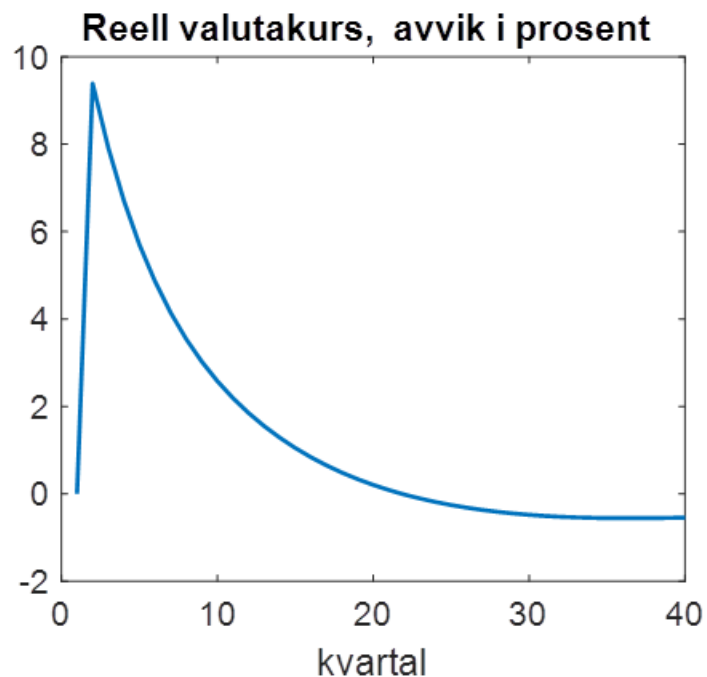
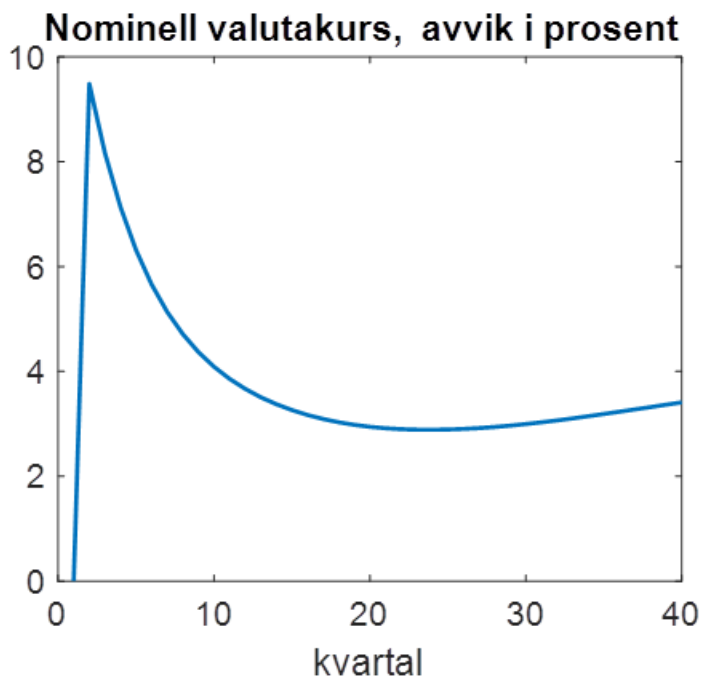

Renterespons

- Renten settes etter en Taylor-regel og avhenger av forventet inflasjon, lønnsvekst, produksjonsgap, og realvalutakurs
- Kalibrert for å ligne renteresponsen i Norges Banks NEMO-modell

På lang sikt virker sjokket nøytralt

Virkning på statsfinansene

Bidrag til endring i budsjettbalanse og forventet fondsavkastning
Prosent av trend i nominelt fastlands-BNP

	År	Vedvarende kronesvekkelse			
		1	2	3	10
Inntektssiden (A)		0,5	0,4	0,1	0,1
Utgiftssiden (B)		0	0,1	0	0
Nettoeffekt på budsjettet av endringer i priser og lønninger mv. (A-B)		0,5	0,3	0	0
Forventet fondsavkastning		0,5	0,4	0,2	0

Nasjonalbudsjettet 2024: Virkningen av svakere krone på norsk økonomi

Kommentar ved Karsten Gerdrup (NB)

Sammenligning av NEMO og NORA

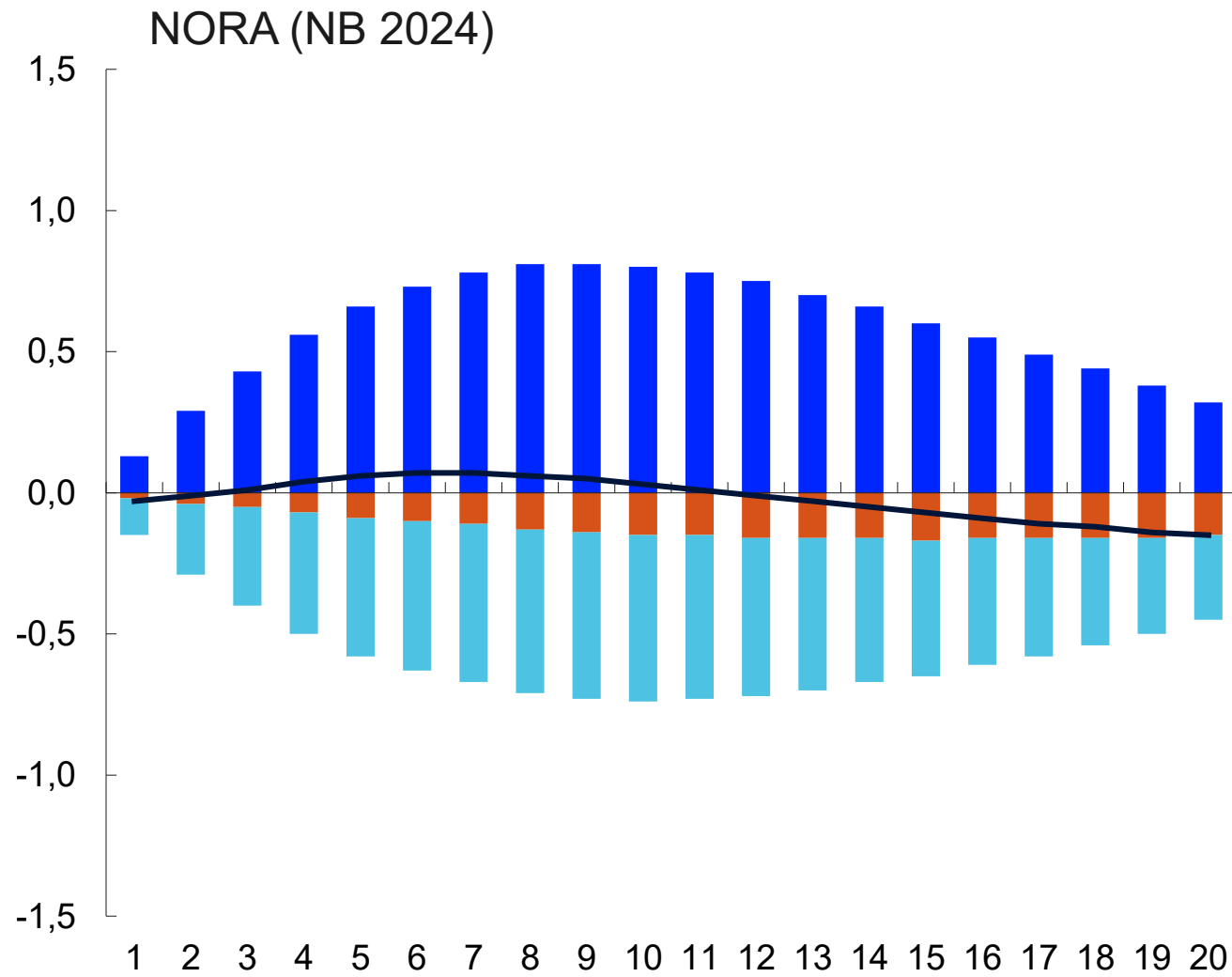
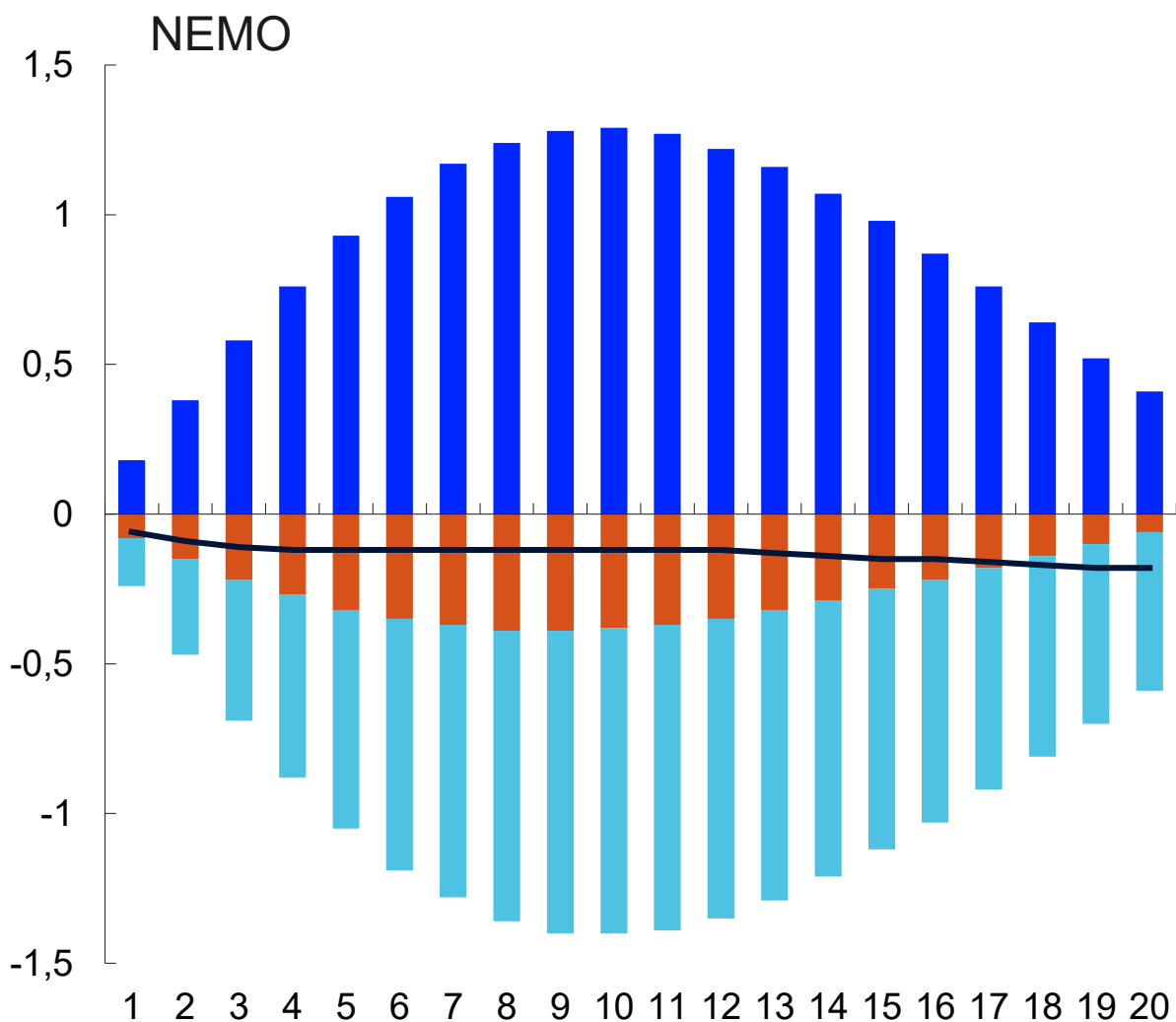
- Tar utgangspunkt i estimert versjon av NEMO: [Navigating with NEMO \(norges-bank.no\)](https://www.norges-bank.no)
  - I praksis vil vi kryssjekke alle anslag i PPR-prosessene med alternative modeller og skjønn. Det betyr at vi kan legge inn «ekstra» sjokk i NEMO hvis vi mener at gjennomslaget fra valutakurs til norsk økonomi kan være annerledes.
- Øvelsen innebærer et mer persistent risikopremiesjokk enn tallfestet i NEMO (og NORA?)
- Kort oppsummert:
  - Noe sterkere og mer persistent inflasjonsrespons i NORA
  - Svakere utvikling i realøkonomien i NEMO (og mer blandet)
  - Negativ reallønnsutvikling i NEMO

Virkning på fastlands-BNP av kronesvekkelse

Kvartaler. Prosent

Kilder: Finansdepartementet
og Norges Bank

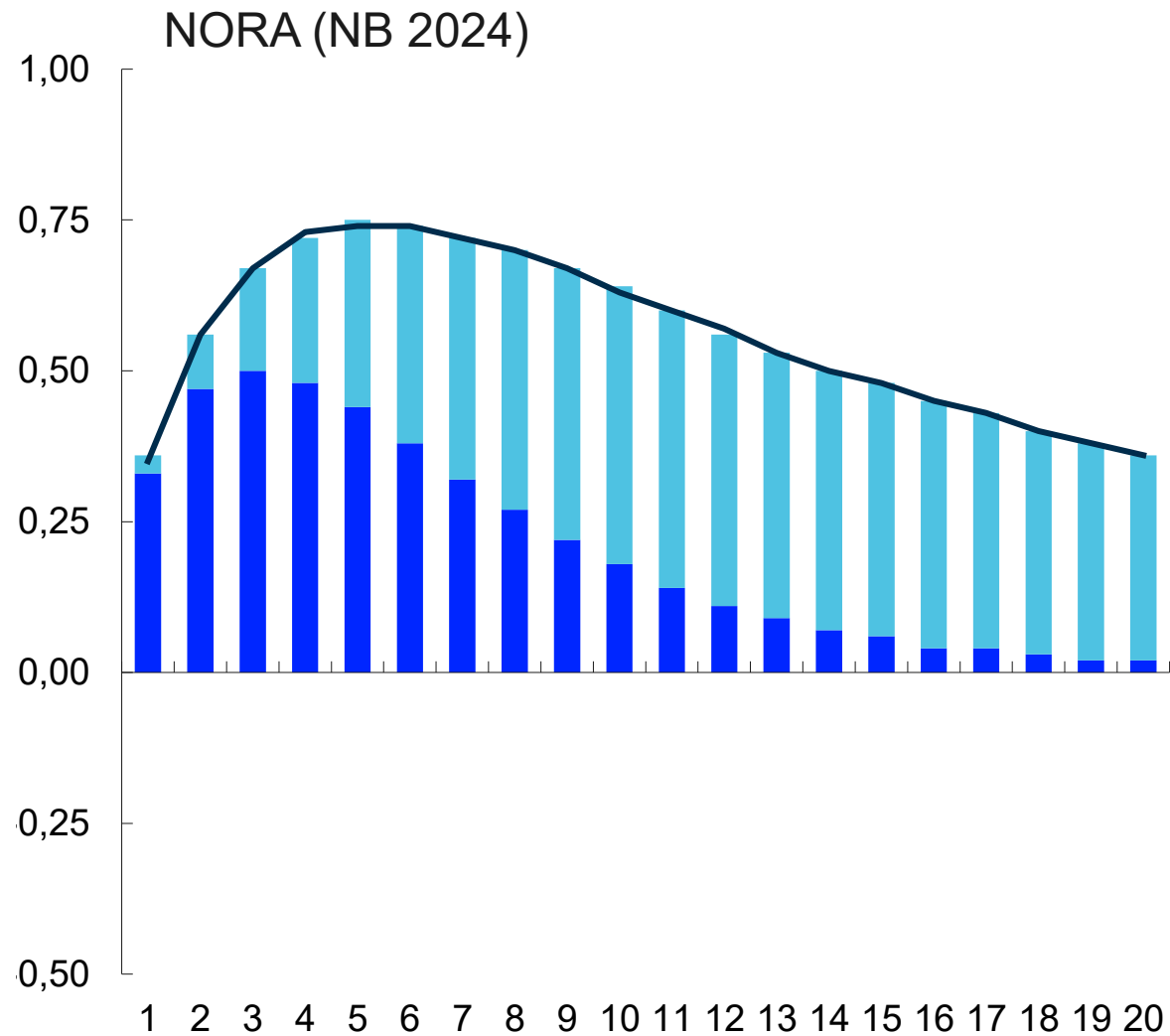
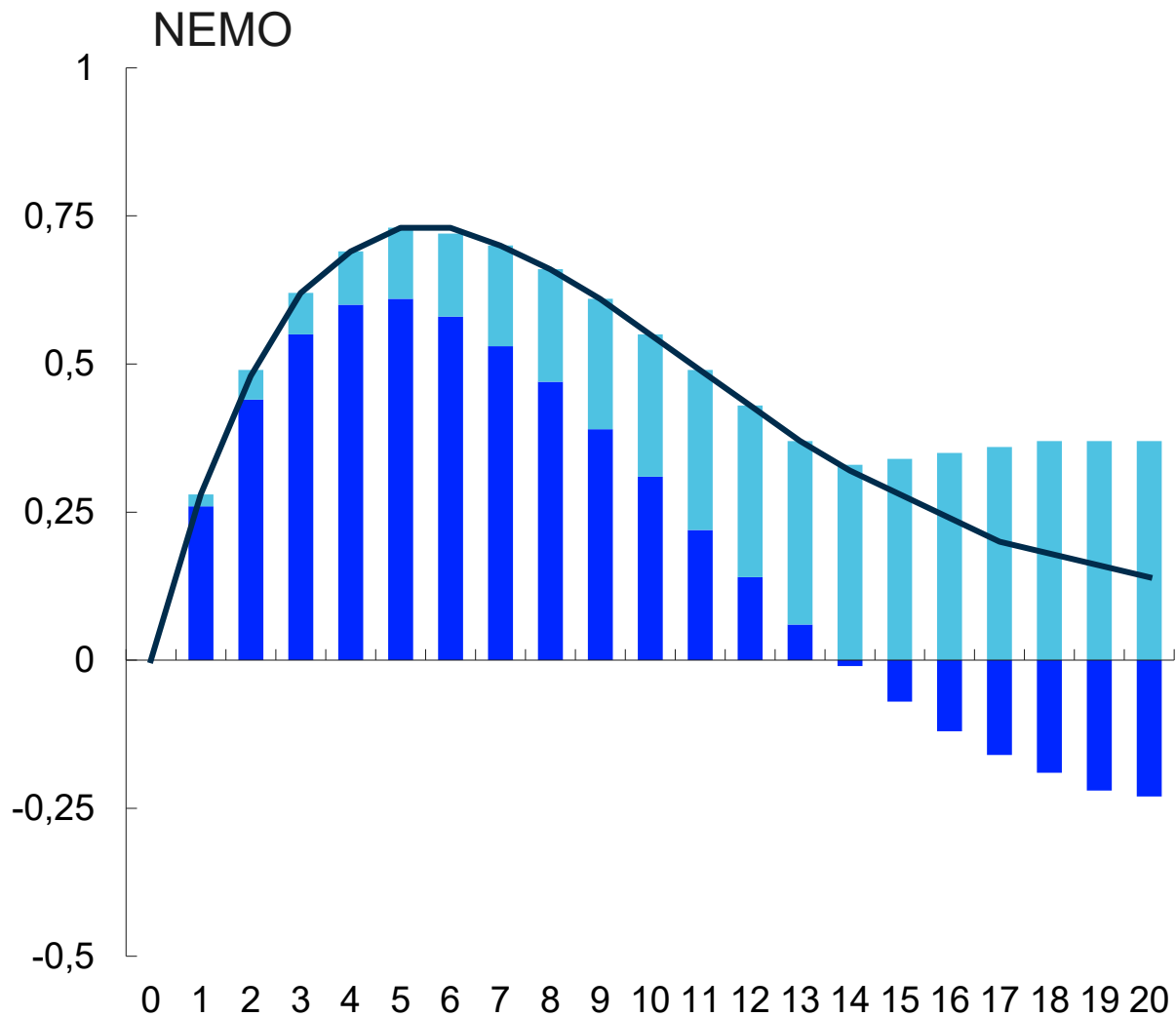
Nettoeksport (ekskl. petroleum) Privat forbruk Private investeringer Fastlands-BNP

Virkning på konsumprisveksten av kronesvekkelse

Kilder: Finansdepartementet og Norges Bank

Kvartaler. Prosent

Bidrag fra importert inflasjon Bidrag fra innenlandsk inflasjon Inflasjon

Effekten av svakere kronkurs på makroøkonomiske variabler

Prosentvis avvik fra referansebanen. NEMO. (NORA i parentes)

År	1	2	3	10
Nominell valutakurs	8,2 (6,2)	4,9 (5,2)	3,4 (3,9)	1,9 (3,4)
Reell valutakurs	7,9 (5,9)	3,9 (4,3)	1,8 (2,2)	-0,8 (-0,5)
BNP Fastlands-Norge, volum	-0,1 (0,0)	-0,1 (0,1)	-0,1 (0,0)	-0,1 (-0,1)
Prisnivå (KPI)	0,3 (0,6)	1,0 (1,3)	1,6 (1,9)	2,7 (4,0)
Pengemarkedsrente, nominell	1,2 (1,0)	1,8 (1,6)	1,5 (1,4)	0,0 (0,2)
Inflasjon (vekst i KPI)	0,3 (0,5)	0,7 (0,7)	0,6 (0,6)	0,1 (0,2)
Pengemarkedsrente, reell	0,6 (0,5)	1,2 (0,9)	1,0 (0,7)	-0,1 (0,1)
Reallønn	-0,3 (0,3)	-0,9 (0,3)	-1,1 (0,1)	0,5 (-0,2)

Finansdepartementet

Statsbudsjettet 2024 - Skatte- og avgiftsopplegget

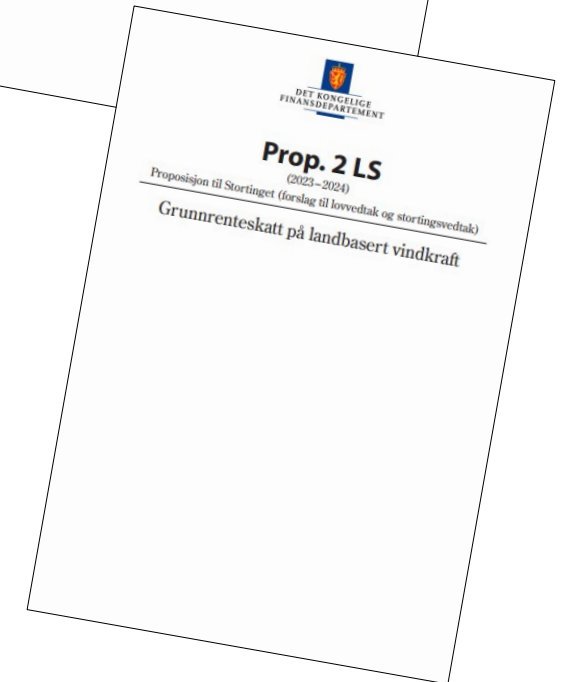
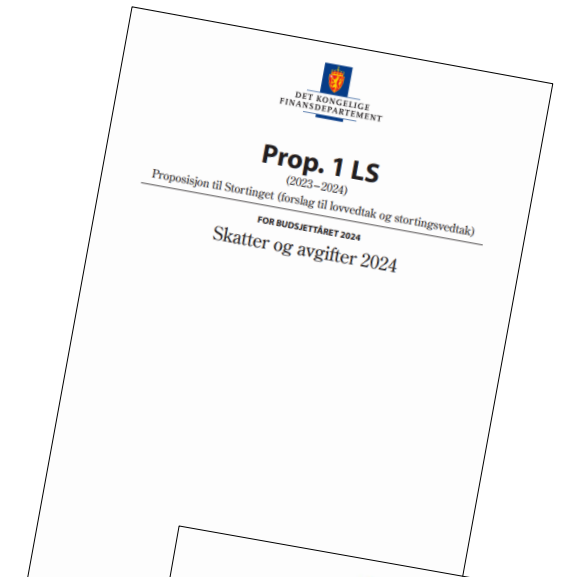
Presentasjon for «Rådgivende utvalg for finanspolitiske analyser»

Andreas Tveitereid, Skatteøkonomisk avdeling, Finansdepartementet

Oslo, 10. oktober 2023

Oppsummering

- Avvikle eller fase ut midlertidige skatteskjerpelser
- Innføre grunnrenteskatt vindkraft
- Tilbakeføre økte klimaavgifter
- Begrenset personskatteopplegg
- Verdsetting næringsseiendom – justert verdsetting
- Omtalesaker - saker under arbeid

Overblikk

- Skatte- og avgiftslettelser 2024-budsjettet: 6 mrd. kroner
- Skatte- og avgiftsskjerper Støre (med dette forslaget): ~37 mrd. kroner
- Skatte- og avgiftslettelser Solberg: ~43 mrd. 2024-kroner

- Maksimal effektiv marginalsatt uendret
- Indeksering av referansesystemene:
Anslag for lønn (4,9 pst.), pris (3,8 pst.) og pensjon (4,8 pst.) og formuesvekst.

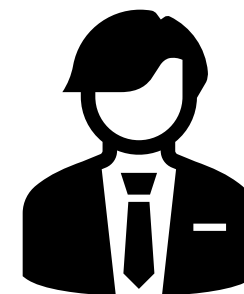
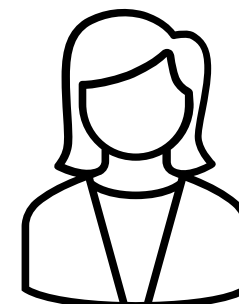
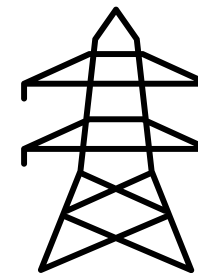
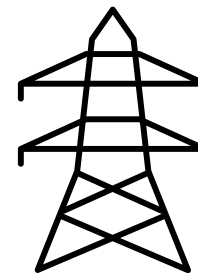
Metoder for indeksering OECD-tema – forskjeller mellom land

<https://www.oecd.org/tax/taxing-wages-20725124.htm>

Midlertidige og situasjonstilpassede 2023-saker

- Høyprisbidraget fjernes fra 1. oktober 2023
- Ekstra arbeidsgiveravgift – starte utfasing
  - Innslagspunkt 750 000 -> 850 000 kroner
  - Ingen løfter om tidspunkt for fjerning/ytterligere utfasing

Avvikler høyprisbidraget fra 1. oktober 2023

Illustrasjonsbilde av Hunderfossen kraftverk

- Ilagt vann- og vindkraftproduzentenes ekstraordinære inntekter (23 pst. av oppnådd pris over 70 øre/kWh)
- Inntekter på nesten 8 mrd. kroner
- Regjeringen har vært tydelig på at høyprisbidraget var midlertidig:
-> «fjernes senest innen utgangen av 2024»

Grunnrenteskatt på landbasert vindkraft fra 2024

Illustrasjonsbilde av Smøla vindkraftverk

- Forventer grunnrente i vindkraftnæringen over tid
- Forslag ble sendt på høring desember 2022
- Grunnrenteskatt med 35 pst. effektiv sats innføres fra 2024
- Romslige overgangsordninger for eksisterende anlegg
- Nøytral grunnrenteskatt gir forutsigbare rammebetingelser
- Produksjonsavgiften økes fra 2,0 til 2,3 øre/kWh
-> tilfaller vertskommunene
- Forventer lavt proveny fra grunnrenteskatten på kort sikt

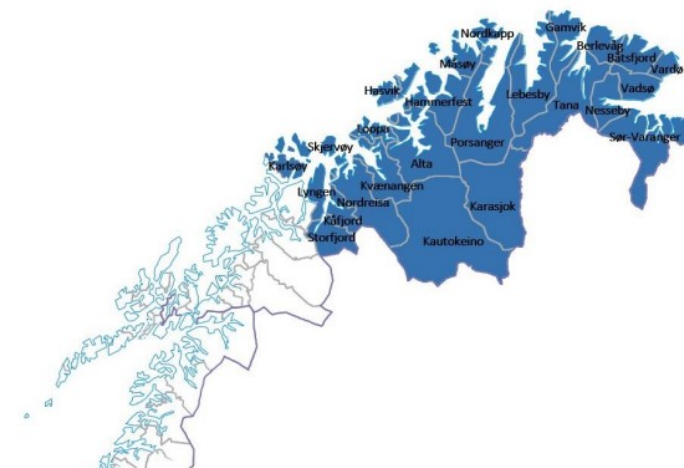
Plan for å nå klimaforpliktelsene

- Fortsetter lineær opptrapping av CO₂-avgiften til **2 000 kroner i 2030**
(2020-verdi, tilsvarer om lag 2 300 kroner i 2023)
- Tilbakeføring husholdningene
  - Trafikkforsikringsavgift ned 400 kroner
  - Veibruksavgift reduseres
- 5,8 mrd. kroner til Enova (+ 405 mill. kroner)
- Grønt industriløft
- Energieffektivisering, havvind og raskere konsesjonsbehandling

Inntektsskatt for personer

- Moderate endringer i utjevnerende retning
  - Knepp nedover på marginals-katten for de med lave og middels inntekter
  - Redusert trygdeavgift
  - Økt trinnskatt
- Enkeltsaker som tydeliggjør politikk
  - Finnmarksfradraget økes nesten 50 pst.
  - Sjøfolkfradraget – flere får fradrag
  - Arbeidere på brakker – skattefrie kost 400 kroner
  - Langtransportsjåfører – skattefrie kost 400 kroner

Kilde: Vista Analyse

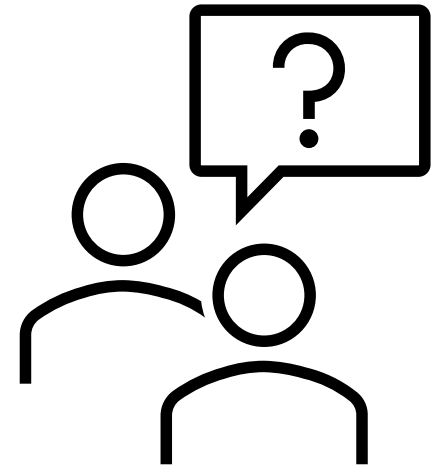

Formuesskatt næringseiendom

- Nåverdimetode basert på faktiske eller anslåtte netto utleieinntekter
- Kalkulasjonsrenten økes med 1 pst.enhet (risikotillegget i diskonteringsrenta)
- Ikke for næringseiendom i Oslo, Bergen, Trondheim og Stavanger

- Følger opp [NTNU-rapport](#)
  - 75 pst. av eiendommene får for høy verdi
  - Eiendommer utenfor byene særlig overvurdert

- «På sikt vurdere om det er rom for en mer treffsikker sjablong»

Omtalesaker (utvalg)

- Arbeidsfradrag for unge – utrede begrenset forsøksordning
- Pilar 2 – egen proposisjon H2024
- Konsum i selskap – 2025?
- Turistskatt – kommer tilbake senere
- Engangsavgift tunge kjøretøy – utredes videre

Finansdepartementet

Statsbudsjettet 2024 - utgiftssiden

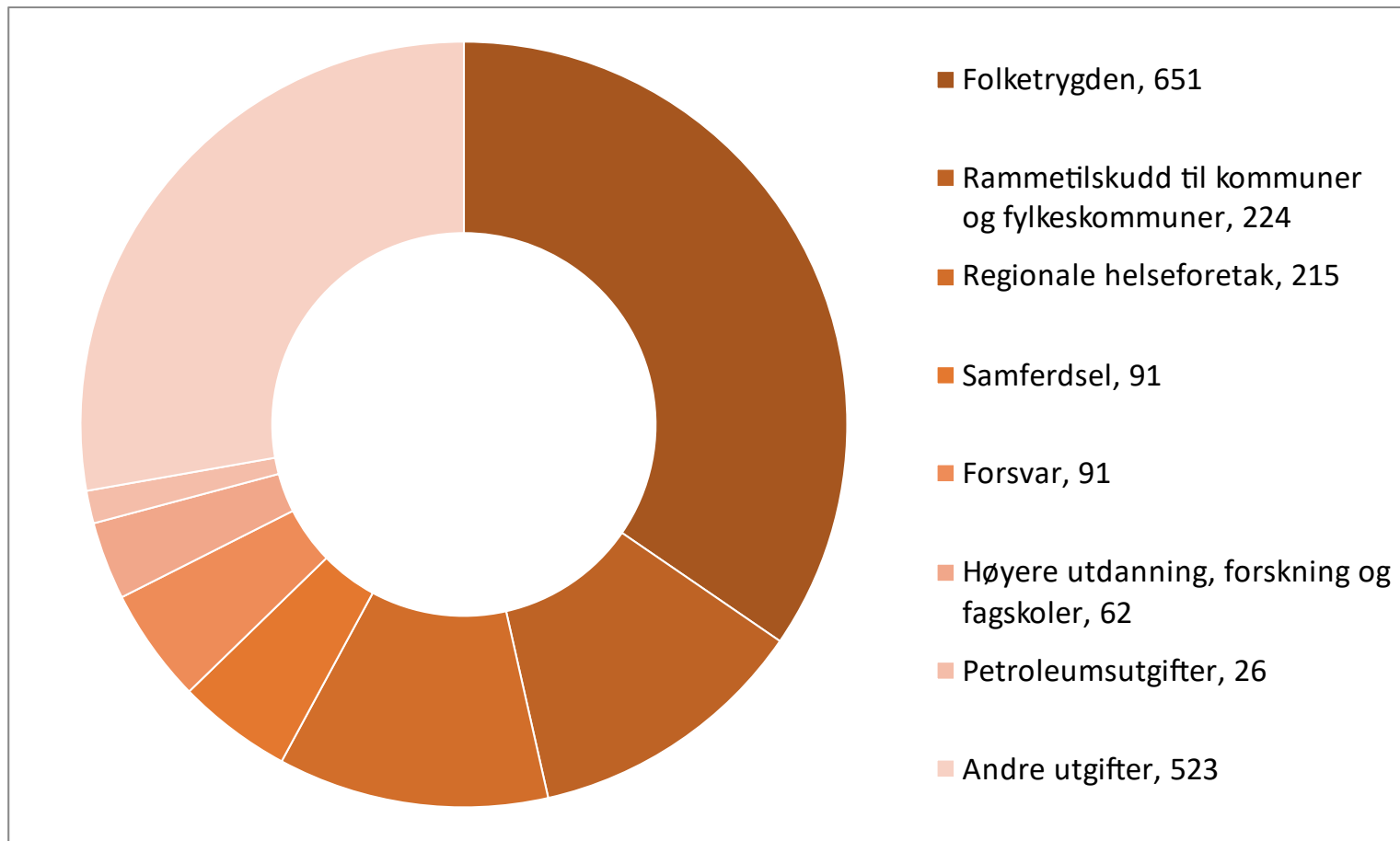
Trond Høyde

10. oktober 2023

2024

1882 mrd. kroner

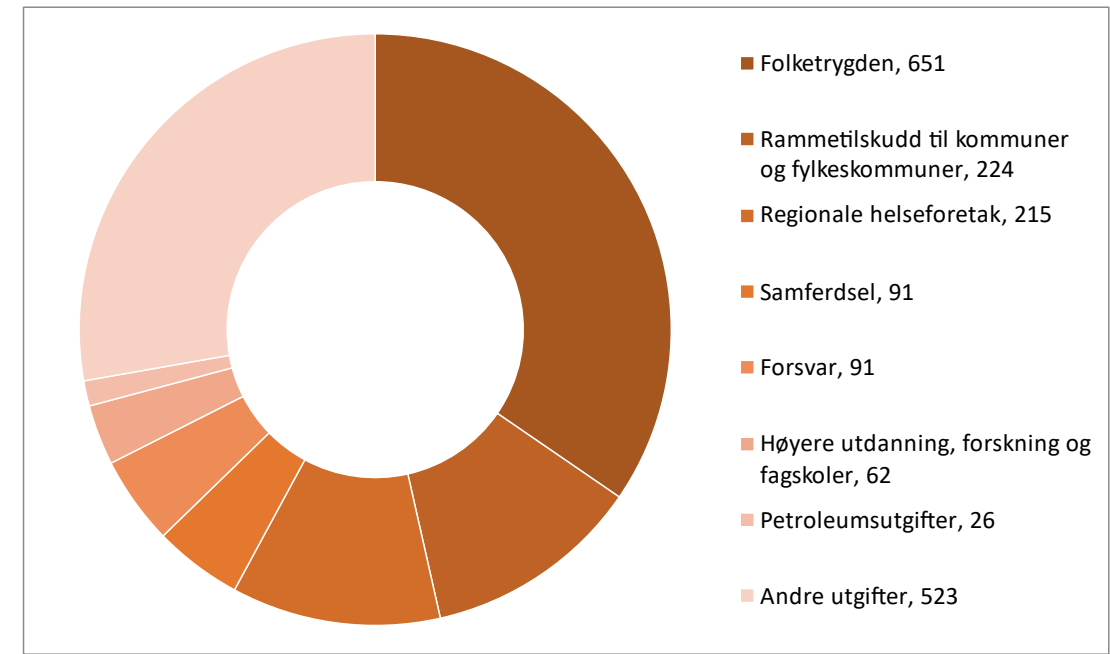
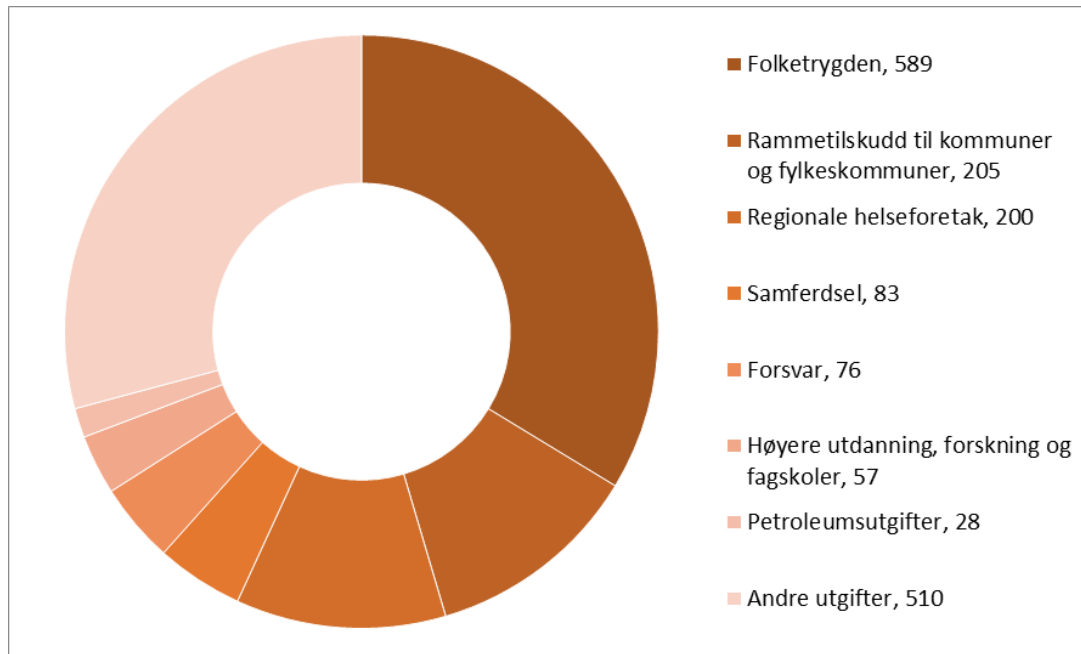

Utgiftene på statsbudsjettet, utenom lånetransaksjoner. Milliarder kroner. Kilde Finansdepartementet

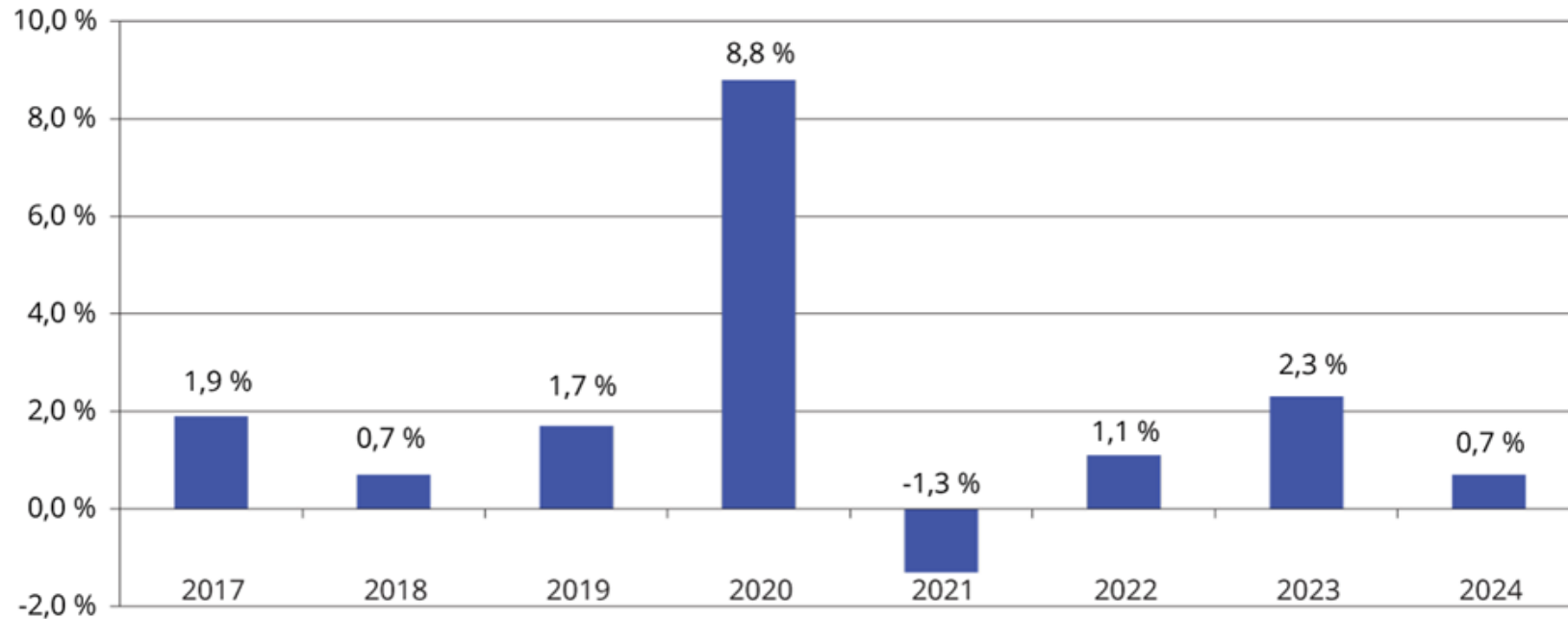
2023 – 1 748 mrd. kroner

2024 – 1 882 mrd. kroner

Utgiftene på statsbudsjettet, utenom lånetransaksjoner. Milliarder kroner. Kilde Finansdepartementet

Realvekst

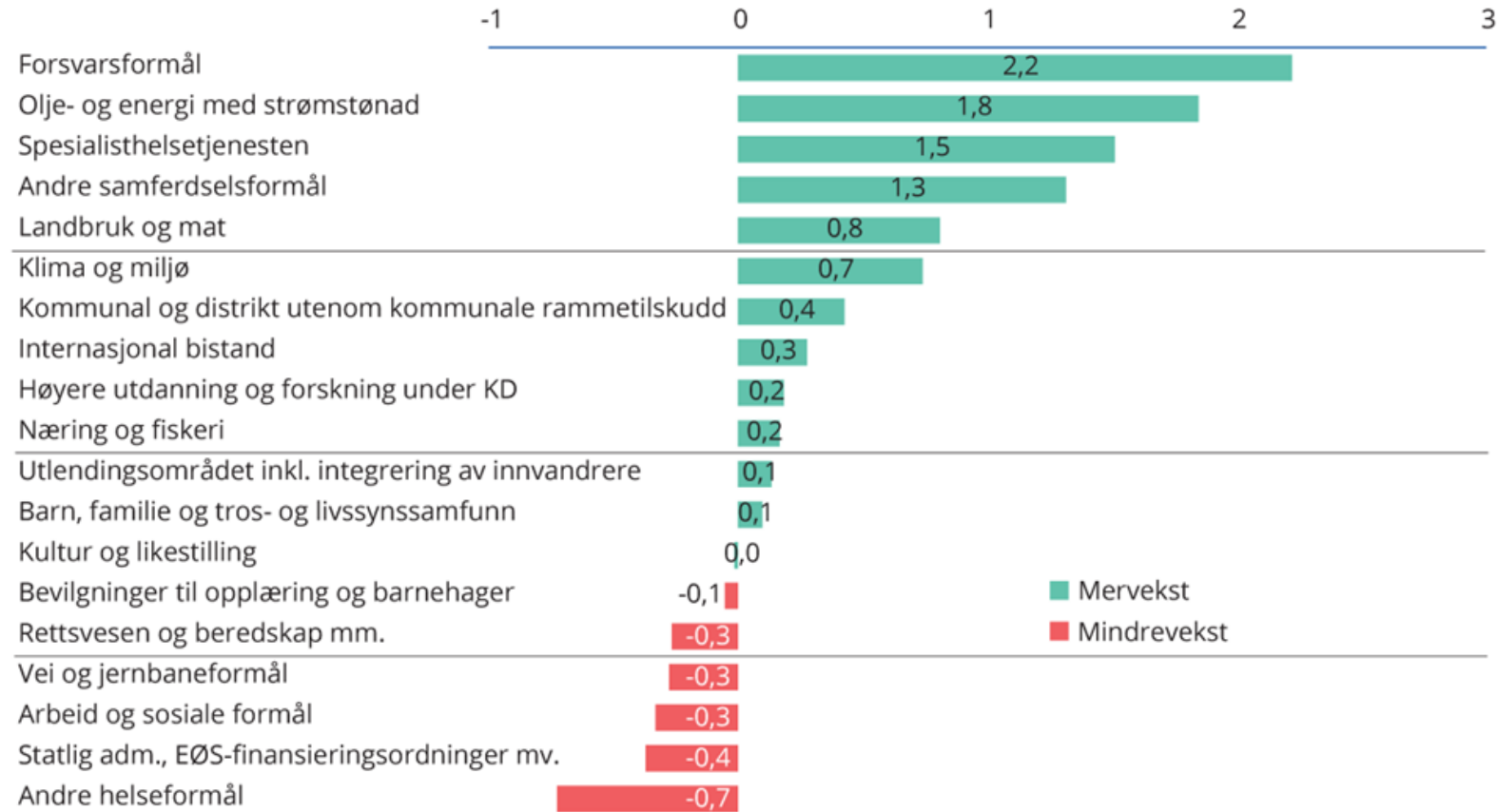

Reell, underliggende utgiftsvekst på statsbudsjettet. Prosentvis vekst. Kilde: Finansdepartementet, Gul bok 2024

Utvikling i statsbudsjettets utgifter i forhold til BNP-veksten

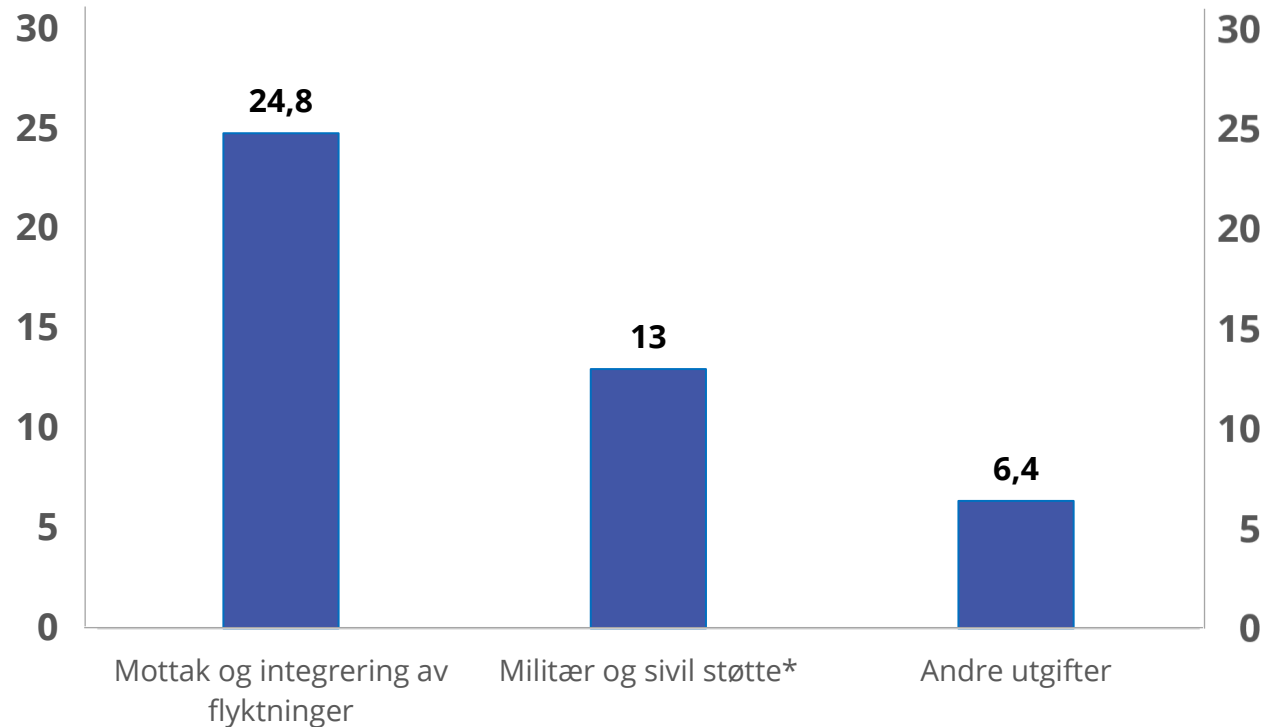
Årlig gjennomsnittlig vekst i statsbudsjettet fra 2017 til 2024 målt mot utviklingen i BNP Fastlands-Norge. Mrd. 2024-kroner. Kilde: Finansdepartementet, Gul bok 2024

Store prioriteringer på utgiftssiden i 2024

- Sykehus: **2,5 mrd.** (vekst på 1,8 pst., mot 1,5 pst. i demografi)
- Kommune: **6,4 mrd.** (demografi er 5,9)
- Nansen (tilsv. som 2023): **7,5 mrd.** bistand + **7,5 mrd.** militær
- Forsvar: **3,6 mrd.** kroner til LTP og utover LTP
- Flyruter: **1,9 mrd.** kroner
- Jordbruksavtalen: **2,9 mrd.** kroner
- Strømstønad, timesoppløsning: **2 mrd.** kroner (totalt 10 mrd. kroner)
- Makspris barnehager: **1,5 mrd.** kroner
- + politi, barnevern, stønader, arbeidsmarkedstiltak, leger, veiprosjekter, omsorgsboliger, Enova, ...

Ukraina-relaterte utgifter fordelt på område

*Samlet inkludert styrking av Forsvaret: 44,1 mrd. kroner.
(Tilsvarende om lag nivået i 2023.)*

Innstramminger

- CO₂-kompensasjon (se neste plansje)
- Jernbane
- Kvoteflyktninger
- Nominelle videreføringer (kontantstøtte, grunnstønad, engangsstønad, barnetrygd, integreringstilskudd)
- +++

CO₂-kompensasjonsordningen

Egenandelen øker fra 200 til 375 kroner

